16ی سەر داوای لێبوردن بکەن لە خەڵکی هەڵەبجە … عەلی مەحمود محەمەد

مرۆڤ کە بیرکردنەوەی باشی هەبوو بە کردارەکانی, ویستی لەسەر چاکەکاری و خزمەتی مرۆڤ بێت ,کرداری خراپ ناکات ,چونکە بیرکردنەوە دڵگەرمت بە هەست و کاریگەری لە سەر کردارە خودییەکان تاك و گروپ دادەنێت, بۆیە شەڕی هەڵەبجە یەکێك لە بیرکردنەوە نەفرەتلێکراوەکانی هەندێك سیاسیەکانی ئەوکاتی کورد بوو کە کرا, بیرکەوەیەکی خراپکاری بوو ئەنجامدرا, بۆیە چاوەڕوانی ئەنجامی باشی لێناکرا چونکە نیەت لە کارەکە چاککاری نەبوو, بەڵکی ئەوەی بیرکردنەوەی خراپی لە پشتەوە بوو, ئەویش لە پێناو بەرژەوەندی گروپەکان کە خۆی لە چەند پارتێکی سیاسی دەبینییەوە " ینك, پدك, حسك, بزووتنەوەی ئیسلامی"گەل تێکۆشاو بە شەڕکی ماوەرانکەر کرا, کە دوو دەوڵەتی دەوڵەمەندی ئێران و عێراقی هاڵی بوو, لە زێر لاوە ئەپەراسێنە هاوبەشکانی ئەم لایەنانە لە گەڵ ئێران دەیخوێنیتەوە شۆڕشی پەنجەی شەیتانانە بە تاوانکەوە دیارەو ناشرینیەکانی بە عەبای دڵاوی ئەستای ئەم سیاسیانە بە هەتا هەتایە ناشاردرێتەوە, مەژووی تاوانی هەڵەبجە مەژوویەکە لە ناو گازو ئەسك و پروسك و ناشرینی و تاواندا غەرق بووە, لە هەموو 16ی 3 یەکدا سەر دەردەنێتەوە, هەموو بکەران و بەشداربووانیش تا ئەستا سزای خەیان وەرنەگرتووەو قەرەبووی مادی و مەعنەوی قوربانیان نەکراونەتەوەو ڕاستییەکانیش تا ئەستا لە دەمی ئەکتەرەکانەوە بەاو نەکراوەتەوە وەك خۆی.

ئەوانەی تاوانیان ئەنجامدا لە هەڵەبجە ,لە بەعسەوە بە ئێران و بە حیزب و تاکی لایەنە کوردییەکان ((چونکە تاوانی دزی دەخرێتە ئەستۆی تاکەکان, بۆیە لێپرسینەوەو سزا لە نەخشەی تاوانکە لە ئەستۆی لایەنەکانە, کە نەیانکرد ئەوجا دەبنە شەریکە بەش لە کۆی تاوانکە)), ئەوان هەموو لەو ڕۆژانە مرۆڤایەتیان لە ناخی خۆیاندا کوشت, بۆیە هەر هەوەك بە سووککردنی تەماتەکیان بدرێت و داکۆکیان لێبکرێت دەچێتە چوارچێوەی خیانەت لە قوربانیانی تاوانکەو ڕزگارکردنی تەماتبار لە لێپرسینەوەو دەرخستنی ڕاستیەکان, ڕاستی تاوانەك وەك گەورەترین تاوانی چەکی کیمیاوی بەرامبەر بە شارێکی سڤیل نشین لە مەژووی مرۆڤایەتیدا.

تاوانی هەڵبجە هەر ئاوا نییە کە نغرۆ بوونی شار لە گازی کیمیاوی و 5000 قوربانی و ئازارکانی کامیل عەبدوالقادرکان و عەلییکان و لوقمانکان و حیکمەتکان و ئاراسکان و ..... هوی دڵندەیی ڕژمی بەعس دەربخات, ئەوانەی ئەمڕۆ قازانجیان بینیوە لە هوخاندنی سەدام بۆن لە هەڵبجە, لەسەر مانەنتی قوربانیان و کەلاوکانی نەعلەتی ڕژمی بەعس بکەن و شەرعیەت بە دەسەڵات و کردارکانیان و جەنگکانیان بدەن, سیاسیەکانی کورد هەمیشە قازانج و تام لە بینینی قوربانیەو دەبینن, ئاخ و ئەف بە هەڵبجەی دیکە دەکەشن تا بازرگانی زیاتری پێبکەن, تەمەتبارانی 16-3ش کە دزیان کرد و هەڵبجەیان بە هەڵەکانیان بە ئاو مەرگ ساتە برد بە هەنانی سوپای ئێران, ئاو ڕۆژانەی دواتر خەیان بە بەشك لاو قوربانیانە دەناسنن, بە ئاوەی چیاووکی سیاسیان پە بدرەت.

ئاو جەنگاوەرانەی لە پەلاماری هەڵبجەدا, ڕزگار کردنی دراوی ناو بانکەکەی هەڵبجەیان بە بەهاتر دەزانی لە ڕزگار کردنی خەڵکی هەڵبجە, وەنای کەسایەتی ڕاستقینەی ئاو فەرماندارانە دیاری دەکات, واتا لە پلە بەندی بەهاکاندا لای ئاوان هەمیشە پارە گرنگترە لە مرۆڤ وەك دواتر ڕونتر سەلماندیانەو لاو کاتەی کرانەو حوکمداری کوردستان پاش ڕاپەڕینی خەرسکی خەڵکی کوردستان, پارێك هەمیشە تاقیکردنەوەی باڵا بووە بە فەرماندارانی کورد و هەمیشە بڕاو بەباوەی و خیانەتیانی بردووە وەك عەلی وەردی دەەت: تا بڕژوەندی زیاتر بەت باوەڕ لاواز تر دەبەت .

چیرکی تاڵانکردنی بانکەکەی هەڵبجە, تاکو دنیا دنیایە, لە پاڵ وەنەکەی عومەر خاوەر, دەربەی مەزومیەتی خەڵکی ئەم شارێە, کە لە چرکە ساتکدا روح و ماڵ و سەرمایەکانیان هەموو پکەو هوزەمان دزران, بەینی بانکی هەڵبجە لە دیرکی تاوانکاندا بوو بە سومبولی تاسان و بەی شار لە لایەن هەز گەلکەو گوایە بە بختەوەری و یەکسانی دەستیان داوەتە چەك و پەیمانی بوون بە ڕبن هودیان دابوو بە گەل لە دواتر لە مافیا خراپتر بوون, بوون بە کارگاو کارخانەی بڕهەمهەنانی دزی نا قەڵا , کەچی لە پە دەبن بە گەورەترین دز, هەروك چەن عومەر خاوەر بووە بە سومبولی 5000 شەهید بەهەی منداڵکەیەو , ئاوا ئاوانیش بوون بە ناشرینترین دزی کوردی .

تاوانی هەڵبجە پەڵ لە چیرکی سێر و سەمەرە ,چ لە لایەن بەعس و ئێرانەو , یان لە لایەنە بەشداربوکانی کوردیەو ,بەمەش هەندك پەشمەرگەی تاوانکار بوونە جەلاد جاوەریش بووە قوربانی دەست قوربانی وەك ئەدوارد سەعید دەەت "بوونە قوربانی قوربانی", جیهانی غەریب و عەجائیب , ناشرینی بە وەنە. ناشرینیکانی ئاو

کات, بۆ دەستات و هێزو دەوڵەمەندی ئەمەی تەمەتباران هەرگیزاو هەرگیز ناشاردرێتەوە و جوان ناکرێت , وەك پشكێی بن خۆڵەمێش , بۆ زەبروزەنگیش پرسیارەکان لە قوڕگی جەماوەر خۆف ناکرێن, هەر دەبێت لاپەڕەکانی هەڵبدرێتەوە بۆ ئاوەڕی وەك خۆی چۆن بووە ئاوا بچێتە مێژووە. ئەزموونی ناشرین و سەرنەکەوتوو پێویستی بە شیکردنەوەی قول هەیە نەك شاردنەوە, پێویستە لێکۆڵینەوەو لێکدانەوەی لەسەر بکرێت, پێویستە بە بەچوونی نوێوە سەیری ئەو ئەزموونە بکردرێت, هەموو ئەزموونەك بە نرخە ئەنجامگیری لێکدانەوە و لێکۆڵینەوە لە سەری بکرێت, شیکردنەوەی ئەزمونەکان باشتر کەس سەرکەوتوو و شکست خواردووەکان لە قۆناغە مێژووییەکاندا دەناسێنێت, نەك شیعارات و لە خشتە بردنی خەڵك بە دروشمی پڕپڵیستانە, لە ئەزموونە تاڵەکان مرۆڤەکان وەك ئەوەی هەن دەناسرێن و دەمامکەکان هەڵدەماڵرێن و رووەکان ئاشکرا دەکرێن.

هەڵسوکەوت بە تایبەت ناشرینەکانی وەك هەڵبجە , پێچەوانەی بیروباوەڕ ,لایەن توشی قەیرانی ناسنامە دەکات, ئەمەش وایکردو وا دەکات هەموو بیروباوەڕێکانی تەمەتبار بکەوێتە ژێر پرسیارەوە,گومان لە سەر هەموو رابردووی تاوانکار دروست بکات, هەڵبجە بەم ئەرکە هەستا و ئەم پەیامەی گەیاند, تەواوی بیروباوەڕی ئەو شەرشگێڕە ئەفسونیانەی بردە ژێر پرسیارەوە, کە تاوانیان بەرامبەری کرد, تاوان تەنها گاز بارانەکە نییە کە بەعس و خاوەند گازو چەکەکانن, بگرە هەنانی سوپای ئێران , کردنی شار بە بەرەی شەڕ, تەپبارانکرنی خەڵکی سڤیل, بە بارمتەگرتنی خەڵکەکەو نەهێشتنی دێربازبونیان, تاڵان و بڕۆ ... هەموو تاوانبارن .
سەرکردەکانی ئەوکات, ئەوانەی کە بەیاری ئەم کردە سەربازییەیان دا , هیچ کات نایانەوێت باس لەم تاوانە بکرێت و بڕۆ روی ڕەخنە ببنەوە, یاخود هەر قسەیان لەسەر بکرێت ,چونکە لە نیەتیاندا نییە دووبارەی نەکەنەوە, جڕج سانتیانا دەڵێت :ئەو کەسانەی کە ناتوانن ڕابردوو وەبیر خۆیان بهێننەوە, تاوانبارن بە دووبارە کردنەوەی((ل132, نهێنی سەرکەوتن لە ژیاندا-برایان ترەسی ,و.محەمەد شەهدی ,دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژهەڵات 2009)), کەواتە نهێنی دان نە نانی ئێوان و ئەمان بە ڕاستییەکان چییە , جگە لە بردنەوەی گەل بە نەهامەتیەکی دیکە نەبەست.یەکەم کاری هەڵە داگیرکەرەکەی هەڵبجە لە دوای 15ی ئازاری 1988, نە پاکسازی شار بووە لە هەڵە سەرکوتکەرەکان, نە ڕەکخستن و هوشیار کردنەوەی خەڵك بوو لە هەموو ئاگەرەك, نە سەردانی ڕەکخستنەکان و ماڵی شەهیدان بووە, نە خەمی بریندارانی ... بەڵکە تاڵان بووە:پاش شکستی چاوەڕوانکراوی هێزەکانی

بەعس و دابەزینی هەڵە کوردی و ئەرانییەکان و مەجلیسی ئەعلا, کارە دزێوەکانی تاڵان و دزی و فەرهودی فەرمانگەکان لە لایەن دەسەڵاتدارانی نوێوە دەستیپێکرد کەوتنە فڕاندنی سەیارەو مومتەلەکاتی دائیرەکان,پاشان بووە کێشە و کێبڕکێ بە داگیر کردنی بیناکان بە کردنیان بە بارگای حیزبی (لقین- ئاو هەڵە ستراتیژیی کیمیابارای لەکەوتوو- یاسین ڕەسول عوسمان – ژمارە 87 بەرواری 15ی مارتی 2009 ل12).

ئاوەندی لە شێی هەڵەبجە گرنگی بە پاراستنی بانکی شار و پارەی ناو قاسەکەی درا لە لایەن فەرماندە سەربازییەکانی پێشمەرگەو ئەرانەوە, بە ئەندازەیەکی ئاوەندە گرنگی بە سەلامەتی خەڵکی شار بدرایا, ئەو ژمارەیەکی زۆر کەمتر لەوەی ئێستا هەیە قوربانی دەدرا, کە دواتر وەك خەیان چەندین جار دوبارەیان کردەوە , ژمارە زۆرکەش 5000 بەیان بوو بە نیعمەت و دەستکەوتی هەڵەبجە لە دەیان ملیۆن دیناری ناو بانکەکەی کردە ملیارها دۆلار, ئاوانەی ئێستا من دەیاننووسمەوە, وتەی من نین , بەڵکە شایەدی و وتەی خودی فەرماندەکانی هەرشەکانن بە سەر شاری هەڵەبجەیە, وەك دەبینیین لە ناخۆشترین هەل و مەرجی سەربازیدا , لەسەردەمی مەرگی بە کەمەڵی گەلدا , فەرماندەکان هەموو بیر و هۆشیان لای دەسکەوتە و ژیانی چەندین هاوڵاتی خەیان دەخڵە مەترسیەوە لە پێناو پاراستنی پاروو چۆری ناو قاسەکە : ئاوارەی یەکەمی گرتنی هەڵەبجە , یەکەك لەو شوێنانەی بایەخی زۆرمان پێ دا ((بانقی)) هەڵەبجە بوو – کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە بەهاری 1988- شۆکەت حاجی مشیر ل 52 .

دوای گرتنی شاری هەڵەبجە ینك ئەرکی پاراستنی بانکەکەی گرتە ئەستۆ ,بەیە هەموو تەمەتەکان بەرەو ڕووی ئاو دەکرێتەوە لە بەینی بانکەکە ((چەند پێشمەرگەیەکی ینك کە ژمارەیان 15 کەس دەبوو بە سەرپەرشتی م,ح,ع ماوەتی بە فەرمانی بەرپرسەکیان بانکیان گرتە ئەستۆ ,لەو ماوەیدا دووجار بە کەستەرەو لەحیم هەوێیان دا قاسەی بانکەکە بشکێنن, بەڵام بە هەی تەکمەیی قاسەکەوە کە لە ناو دیواردا بوو ,بەیان نەشکێنرا (لقین – ژمارە 87-ل15).قادری سەعید سەفی بەڕێوەبەری بانکی هەڵەبجە بەی پارەی ناو بانکەکە دیاریدکات ((بانکی هەڵەبجە ئاوکات بەی 780000 دیناری خەکی تێدا بوو هەموی دزرا)) (کە بانکەکەی هەڵەبجەی بەی – لقین ژمارە 87 – ل 16 – هونەر حەمە ڕەشید – عیرفان ئەحمەد-بژار ناشاد) .قادر سەفی سەعید: بانك دوو کلیلی هەبوو, یەکەکیان لای من بو, یەکەکیشیان لای بەرپرسی سندووق بوو,ئاوانەی بانکەکیان بەی کلیلیان نەبوو, بەڵکە بە تی ئێن تی دەرگاکیان تەقاندبوەو شکاندبویان,دواتر هەمویان

دزیبوو ,کە ئەم دوایی گەیشتووە بە هەولێر بجێ ,بەمان دەرکەوت بەم شێوەیە دزراوە (لقین ژ 87 –ل17).بەڵام پێشمەرگەیەکی ئۆکاتی ینك رای جیاوازیان لەمبارەیەوە هەیە : فایەق گۆپی دەڵێت : (بانقی هەولێر پێش تەقاندنەوەی کلیلەکەی وەرگیرابوو لە بەڕێوەبەری بانقەکە, پێش تەقاندنەوەی پارەکە دزرابوو,من وامبیستووە بەڕێوەبەری بانقەکە کلیلەکانی داوەتە شۆکەتی حاج مشیر و ئەو پارەکەی دزیووە ,یەکێتی و پارتیش دواتر هەندێك لە کادیرەکانی خۆیان سزا دا لەسەر ئەو بابەتە ,هەندێك لەو کەسانیان گرت وەك کەماڵ شاکیر لە سنە ,بەڵام دوایی حکوومەتی ئێران دەستیخستە ناو کارەکەو سوحیانکرد لە نێوان خۆیاندا, بەڵام ئەوە دەڵێم کە مامۆستا شاهۆ حەمەی حەمە سەعید یەك شتیان نەدزیووە,کە ئەوان زیاتر دژایەتی منیش دەکەن لە ناوچەکە ,ناکۆکی نێوان نەوزاد نەرمیی و شۆکەتی حاجی مشیر لەسەر مەسەلەی هەولێر بجێ بوو ,کە شۆکەت هەندێك شتی هەنابوو ,بەڵام نەوزاد شکاندبووی (لقین -87 –ل17), بەمجۆرە دەبینین بە 870000 دیناری ئۆکاتە دیان ئاوی نەخواردەتەوە بەکە پەلاماری شتی بچوکیشیان داوە.

لە کاتێکدا هەولێر بجێ بەنی سەو سیرە بگەنی خەردەل دای گرتبوو, قوربانیان بە لەری تەرمەکانیان بار دەکرا و بە کەمە دەنۆزران بە سەر یەکترەوە و بە بەرچاوی کامیراکانی جیهانەوە, عومەر خاوەر خۆی ئەبەدی بە ڕزگارکردنی کوێ تاقانەکەیەوە دەبینی, مردن بە موو لە هەمووانەوە دوور بوو, کەس باوەڕی بە چاوی خۆی ناکرد, لەو شەوە چارنووس سازدا فەرماندەی گشتی ڕزگارکردنی هەولێر بجێ خۆی پەمبەیی بە ڕزگارکردنی قاسکەوە دەبینی,ئەمەی خوارەوە وتەی من نییە, بەکە دانپێنانی خودی فەرماندەی هەرشکەیە بە سەر هەولێر بجێ, وەات بە وەات خەڵك دەنەرەت لە بری داو دەرمان بە کەسرەو مەکینەی لەحیم و موجازەفە بە روحی هاوکانییەوە دەکات بە دراوەکەی ناوی : بە شێوی 16-17-3-1988 چەند بە ئامێری هەکی تەکی هەوەم دا تاوەکو ((کاك مەجیدی حاجی علی)) م پەیدا کرد و لەم پرسی کە لای بانقەکەیە ئایا ئەوە ئێستا لە کوێن , وەڵامی دامەوە ئەمە وە هەموو پێشمەرگەکان لە شار نەماوین و کەس خۆی لەناو شاردا ناگرێت لە ترسی کیمیاباران , کەس خۆی نادا بە کوشت بە پاسەوانی کردنی بانق. ووتی خەمت نەبێ نك هەر ئەمە هیچ کەس لەو گەڕەکەدا نەماوە لە ترسی کیمیاوی, بە تایبەتی 18-3-1988 تەزیك بارودۆخەکە هەور بوویەوە و بەردومانی ناو شار کزبوو , دوبارە داوام لە((کاك مەجید حاجی علی)) کرد کە بە خۆی پێشمەرگەکانی بەنێوە ناو شار بە پاراستنی بانقەکە کە تا بزانیین چی لە بکەین هەر بەو شێوەیە بە هەزار حاڵ

توانیمان پشمەرگەکانی ئازی بکەین بەنەوە ناو شار ئاگایان لە بانقەکە بێت هەرچەندە هەموو ئێیان ووت ((کاك شۆکەت)) پشمەرگە ناتوانێ لەناو شاردا بمێنێ , هەندەکیان بریندار بووبوون پێشتبونەوە بەرەو ووڵاتی خۆیان لە دیوی ئێرانەوە , ئەوەشی کە ماوە خۆیان ناخەنە بەر مەترسی مردن لەبەر قاصیەك کە نازانرێ چی تێدایە- کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە بەهاری 1988- شۆکەت حاجی مشیر ل53 .تەنها بە نیگابانیکردن لەسەر پاراستنی قاسەکە نەوستان, بەڵکە کەمەڵەك پشمەرگەی بەچارێ , جەستەی خۆیان خستە بەر مەترسی بۆیاری چاوچنۆکانەی فەرماندەکانیان, لەو ڕۆژانەدا نەك تەنها مرۆڤ, بگرە بەرد و شاخ زەویش خۆی لەبەردەم شونەواری ژەهر بارانەکە ناگرت, کەچی نیگابانی و پاراستنی بانکەکە بەردەوام بوو بە چرکەش لەی جیابنەوە, ئەگەر هەموو خەڵکی هەڵەبجە گیانەڵایان بدایا بە تەزەك داوو دەرمان, ڕزگارکەرانی شار گوێیان لێیان نەبوو وەك بینیمان و خوێندمانەوە لە زمانی خۆیانەوە, مەش نابوو بە میوانیان چونکە ماسکی دژە گاز و دەرزی دژە کیمیاویان پێبوو , بەڵام بە شکاندنی قاسەکەو پاراستنی دەستکەوتکان ناوی لە هەوڵی بەوچاندا بوون و بە دوای حەتمییەتەوە بوون بۆی تا پێیدای بکەن, وڵاتان دەگەڵان بە پێیداکردنی ئامێر و دەزگایەك تا نەچیرکەیان بە ئازاد بکات و دەرگاکەیان بە بکاتەوە و شاد بنەوە بۆی لە پێناویدا باوەڕوئامانجەکانیان کردە قوربانی .

هەشتا تارمایی کیمیاوییەکە بە تەواوەتی لەسەر شار نەنیشتبوەوە, تەرمی قوربانیان لە گەڵە بە کەمەڵەکان نەنرابوون, بەرپرسانی پشمەرگە بە شاری پاوە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەچن بە هەنانی کەسرە و لەحیم تا قاسەکەی پێ بشکێنن, بە ئەوەی دەستیان بە دەسکەوتکانی ناوی بگات و غەنیمەکەی حەڵاڵ بکەن : بە ئەم مەبەستە ((کاك حامید و مامەستا صالح)) پێشتن بە پاوە لەوە ((دینەمو کەسرەکیان هێنا)) چونکە لە هەڵەبجە کارەبا نەمابوو بەهەی بوردومانکەوە . پێشتبوون زەر هەوێیان دابوو بە بینەوەی قاسەکە بەڵام بە سوود بوو هیچی لە نەبەی بوییەوە چونکە پەڵایەکی زەر قایم بوو . بە ڕۆژی 19-3 هاتنەوە لام ووتیان هیچ سوودی نی یە و ناکرێتەوە – کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە بەهاری 1988- شۆکەت حاجی مشیرل 54 .لە 16-3 بە دواوە شار بەتە وێران, نغرە بووە بەسەر یەکدا , ژەهریش کردوێتی بە جەهەنەمە راستقینەکەو ڕۆژی حەشر, بەڵام بەرپرسان بە بست لە قاسەکە دوورناکەونەوە, قیبلەی ئەوان قاسیە لەو ڕۆژە پە نەهامەتی و حەشرەدا, لەو کاتی هەزاران کەس لە خەڵکی هەڵەبجە کۆر دەبن بە گازی کیمیاوی, ئەمان نیگابانی

چەتر دەکەنەوە لەسەر قاسمکە, چاوەکانیان زەقتر دەکەنەوە بە پاراستنی تانیەکەی ناوی, گوێ بە شوێنەواری گازی کیمیاوی نادەن, لەو کاتەی سەدان منداڵ بەبێ سەرپەرشتیار دەمێننەوە لە پەناگەو ناو شیوو دەڕەکان و لوتکە ساردەکانی هەورامان خەیان گرمەڕێ دەکەن و لە برسان فرمێسکەکانیان دەخنەوە و دەبنە نیچیری ئژرانیەکان و تا ئێستا نابینرێنەوە, هەزارانیان بەدەم سوتانەوە خەزگەیان بە مەرگ دەخواست, کەچی ڕزگارکەرانی هەڵەبجە نا بگرە وەرانەرانی, دەورو پشتی قاسمکە چۆڵ ناکەن لە پەناو گەیشتن بە دەسکەوتەکەی ناوی , پەلەیانە زوو بیشکێنن و پارەکەی ناوی فریای ئۆوخەکە بخەن و گەرمیان بکەنەوە , کە لەو دیوو سنوورەوە لە برسان و لە سەرما یەك لە دوای یەك بەدەم ئازارەوە سەر دەنێنەوە !! , ئەمەیە درێژنی و دوێویی سیاسی کورد , کەچی گوایا لە ناکاودا زرمەی ناخۆشتر لە کیمیابارانکردنی هەڵەبجە دەبیستن , خەونەکانیان دەبەت بە سەراب, هەرچەندە جەماوەر ئۆوەندە درێی بە کراوە باوەی بەم سیناریۆیەی خوارەوەش نییە((بە ئاگاداری ئەم نوسینەی کاك شۆکەت لە وەڵامە بە تەمەتبارکردنەکان بۆیە وەك داکۆکینامەیەك نوسراوە تا تەمەتکان لەسەر خۆی بەوێنێتەوە , بۆیە پێویستە لەکۆتاییەوەی ورد بکرێت ئۆوجا بە یاری تەمەتبارکردن بدرێت)) :
شەوی 21-22-3-1988 لە کاتەکدا من و مامۆستا صالح قادر و کاك حامیدی حاج خالید و کاك قادر کەکەیی لەگەڵ کەمەڵەکی تر لە لێپرسراوەکانی ((ی ن ك)) لە عەبابەیلە بووین سەعات ((10)) شەو گومان لە تەقینەوەیەکی گەورە بوو لە ناو شاری هەڵەبجەدا – کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە بەهاری 1988- شۆکەت حاجی مشیرل5 5 .

کە ئەم هەواڵە جەرگبڕە ناخۆشە دەبیستن, بێشك بەڵایانەوە لە بەردومانکردنی شاری هەڵەبجە جەرگبڕتر بوو, ئێشی لە 5000 تەرمی شار گەورەتر بوو, بۆیە بە پەلە خەیان دەگەیێنن بانقەکە تا فریای خەونەکانیان بکەون, بە بان تەرمەکانا دەڕۆن و ئاوەڵ لە نوزەی بریندارەکان نادەنەوە, پە بە بان سەری قوربانییەان دەنێن, بە ئۆوەی زوتر دەست لە ملی دینارە سوزەکان بکەن , کەچی بە وتەی خەیان بەبە ئومێدی دەگەڕێنەوە, هەرچەندە زەربەی خەڵکی هەڵەبجە گومانیان لە ڕاستی ئەم وتەیە هەیە : هەر شەو سەعات ((12)) کاك حامیدی حاجی خالید و مامۆستا صالح کە ئەو هەواڵەیان بیست یەکسەر ڕێشتین بە هەڵەبجە, سەردانی بانقەکەیان کردبوو کە دیبوویان بە تەواوی دیوارەکانی ڕووخاون و ((قاصەکەی)) تەقی بووەوە … کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە بەهاری 1988- شۆکەت حاجی مشیر ل

کەچی ئەوان چەند کاتژمێرێك خەیان دەگرن , کە بە پێی سیناریۆی پێڕشیەکان پێشوی خۆی بێت راست نییە((سەر لە بەیانی من و مامۆستا صالح زۆیشتین یە هۆڵی بجە و سەردانی لای بانقۆکەمان کرد هیچ پاسەوانێکی لە نی یەو قاصە و بیناکە هەموی تەقنراوەتەوە لە ناو بەرد و ئاسن و دیوارە ڕوخاوەکانیدا تەنها دوو نیوە تورکەی بچووك پارەی ئاسنمان دەزیوەوە لە ((10 فلس +25 فلس +50 فلس+100 فلس+250 فلس)) کە هەمووی نەی ئەکردە شەش هەزار دینار . سەیر لەوەدابوو کە هەموو ماندووبووین تەنها یەك لێت دیناری کاغەز یان 10 دیناری یان 25 دیناریمان نەدەزیوە کە بیسڵمێنە کە قاصەکە بە پارەوە تەقنراوەتەوە , ئەگەر چەند نموونەیەکمان دەست کەوتایە دەرئەکەوت قاصەکە بە پارەوە تەقنراوەتەوە- کارساتی کیمیابارانی هەڵبجە بەهاری 1988- شەوکەت حاجی مشیر ل 57 .

دوای تەقاندنەوەی قاسەکەش لە خوێنی بە ناهەق ڕشاوی پارەکەی ناوی خەش نابن و لێپرسینەوەی لەسەر دەکەن , کەچی خوێنی 5000 هاووڵاتی کەس نییە لەی بپرسێتەوە و تەرمەکانی بژمێرێت و خاوەندارییەتیان لە بکات, لێپرسینەوەکانیش بە شاردنەوە نەك دەرخستنی ڕاستییەکان : پێش نیوەڕۆی 23-3-1988 لەوە کەبوینەوە کە لێپرسراوی یەکەمی حیزبەکان هاتبوون لە ناوچەکەدا , چونکە کەبونەوەکە لەسەر داوای من بوو , لە پێشدا من قسەم کرد پێم ووتن تەقینەوەی ئەم بانقە نابێت هەروا بە ئاسانی بەوات بە تایبەت ئەمە وەك ((ی ن ك)) لێپرسراوی یەکەم بووین لە سەرەتای شەڕدا کە شاری هەڵبجە گیراوە ل58 .گرنگ نییە بانکەکە و پارەکەی ناوی کوتبێتە دەست کە, کە زۆر ڕیوایەت و چیرۆکی جۆراوجۆری لەسەر دەگێڕنەوە, گرنگ ئەوەیە ئەوەی دزیویەتی بەشەك بووە لە هەزی بەناو ڕزگارکەری هەڵبجە " سەری هەڵبجەیەکان بە بەعس ماڵوێرانکەشیان بە هەرشبەران " .ئەوەی جێگای سەرنجە بە ئەمە, ئەوەندەی گرنگی بە بانکەکەی هەڵبجە دراوە, هەزاریکی ئەوەندە گرنگی بە چارەنووسی خاوەند پارەی ناو بانقەکە نەدراوە!, دیارە بە ئەوەی ببن بە خاوەندی شەرعی پارەی بانقەکە تاکە ڕێگا ئەوەیە لە خاوەنەکەی ڕزگاریان بێت .بینیمان هەڵبجەیەکان پێکەوە بە مەرگ بەردراون, شەریشِ لەسەر میراتەکانیان سازکراوە, هەموو کات لە مێژووی نوێی کورددا شەڕ بە دەسکەوتی شوێنەکانە نەك خەڵکەکەی .

قەرەبووکردنەوەو داوای لێبوردنکردن

پشیلە هەر پشیلەیە و تاوانیش کە بیکات هەر تاوانە , دەستەات یان

ئەپەسیەن , چەکداری حومەت یان چەکداری نەتەوەیەك داوای رزگاری بکات, پەویستە لەپرسینەوە لە بکەرانی بکرێت, ئەو لایەنانەی (ینك , پدك, سەسیالست ,بزووتنەوەی ئیسلامی,مەجلیس ئەعلا- کەماری ئیسلامی ئێران) کە بەیاری ئەم جەنگە نەگریسەیان داو هەڕەجەیان بە چالاکیەکیان هەڕبژارد و دەستیان کرد بە تاڵان و ڕەگە گرتن لە خەڵك و بە بارمتە گرتنیان تاوانیان ئەنجامداوە بە تایبەتی بەیار بە دەستانی ئەوکاتی ئەو لایەنانە کە تا ئەستا بەدەنگیان هەڕبژاردووە, هەموو ئەوانەی گلاونەتە تاوانکەوە بە تایبەت رابەرە دەست هەڕیشتوکانیان لە بەیاردان, رابەرایەتیکەردن, زانینی جەنگەکەو ئاگادارنەکردنەوەی خەڵك و لایەنکانی ڕژهەڕات,دزیکردن و ڕەگە گرتن لە هاووڵاتیان بەرپرسن لە بەشەك لە تاوانکە و پەویستە داوای لەبوردن بکەن لە قوربانیان و بنەماڵەکانیان و بە مەژووش پەویستە ڕاستیەکان دەرخرێت و بە دەکەمەنت بکرێت, هاوکات لایەنکانیان پەویستە لە مومتەلەکات و بودجەی حیزبەکانیان بەشەك لە قەرەبووکردنەوەی هەڕەجەی بە تایبەت بانکی هەڕەجەی و دزینی ماڵی هاووڵاتیان بگرنە ئەستە .
کەمەڕگاکان کاتەك سەرکەوتوو دەبن کە هەڕبەرکانیان پرسیاری بەجێ و باش لە خەیان بکەن و دان بە هەڕەکانیان بنەێن, ئەوان نەیان زانیووە کە کونی بچوك دەبەتە هەی نقوم بونی کەشتی گەورە, بەیارێکی هەڕەی سەربازی بچووك ((هەڕەی گەورە بوو)) لەوانەیە تاوانی مەزنی وەك هەڕەجەی لەبکەوێتەوە .ئەو چەکدارانەی ئەو ڕژێ هەڕەجەیان کرد بە شاڕەگای سەفەری پاسداران بە کەربەلا ,هیچ گرنگیان بە هاووڵاتیان نەدا ومرۆڤایەتیان لە ناخی خەیان کوشت:سام لابود یەکێ لە کرێکارەکانی کەشتی ماریا لوئیزا گیانی خەی بە تەمار کردنی فلیمەك لە بریندار بوونی دوولفین بەهەی ئاوە ماسی لە مەترسی هاویشت ل242- هەنگاوی بچووك بە سەرکەوتنی گەورە -ئانتەنی ابینز ,و.

محەمەد شەهدی -دەزگای چاپ و بڵاوکراوەی هەڕهەڕات 2010 , کەچی ئەم سیاسیانە بە هەنگاوی شەڕەی هاوبەش لە گەڵ ئێران نەك دەلفینەك هەزاران مرۆڤ و گیاندارو گوندیان نغرۆ کردو خەشیان وەك بەرزەکی بانان بە گیرفانی پەڵەو بەی دەرچوون.پەویستە لایەنە سیاسیەکانی بەشدار بووە لە شەڕەی هەڕەجەی قەرەبووی ئەوانە بکەنەوە کە نەیتوانیووە گرەنتی پاراستنی ژیانیان بکەن بە تایبەتی لە تاوانکانی جینەساید, دەبوایا لایەنە سیاسیەکان گرەنتی پاراستنی ژیان و ماڵ و ئاسایشی هاووڵاتیانیان بکردایە لە بری دزینی ماڵیان و ڕەگە گرتن لە رزگارکردنی خەیان و هەشتنەویان وەك بارمتە لە

کاتی جەنگدا کە بەخێی تـوانی جەنگ. بەیە ئەوان هەموویـان لە تاوانەکدا هاوبەشن,ئەویە نەیانتوانی هاوکاری و کەمەکی ئەو خەڵکە بکەن کە ژیانیـان خسـتە مەترسـییەوە .لە کاتەکـدا لایەنە کوردییەکـان هیـچ کەسـکیان سـزا نەدا بەرامبەر بەو هەمـوو کـارە دزەوانەی لە هەڵەبجە و ئەنفال ئەنجامدران کەچی دەبینین :ژەنەرال یاماشیتا لە گەڵ 900 یابانی دیکە لە دوای جەنگ بە تاوانی جەنگ ئیعـدامکران ,بە تـاوانی ئەوە ئیعـدام کـران لە کەتـایی جەنگـدا سـەربازەکانی تاوانیـان ئەنجـام دابـوو ,لەو کـاتەی کەنتەڕـی بەسـەریانا نەمابوو ((ژەنەرال یاماشیتا)) 501 سنە الغزو مستمر –نعوم تشومسکی,المدی ,گبعە الپانیە 1999ص386.

بە پێچـوانەشـەوە زەر جار لە مەژوودا لە ژەر پەردی ڕزگار کردندا تاوان ئەنجام دراوە و کەچی لە تاوانبار نەپرسراوەتـەوە:سالی 1965 زانکۆی ئەکسفەرد دکتەرای شەرەفی بەخشی بە تەرمـان کە فەرمـانی بەردومانی هیرەشیماو ناکازاکی دا , لە کوردستانیش بە هەمان شـەوە زەر جار دەبینین خەڵات دەبەخشرێتە ئەو تاوانبار و تەمەتبارانەی پرسی جینەسایدی گەلـی کـورد.لە کاتەکـدا خەڵکـی هەڵەبجە بەهەی دەبەنگـی بەیاردەرانی شەڵی هەڵەبجەوە سـەرو ماڵیـان چـوو , ئەو پارەیەی دایـان نـابوو بە ڕەژی ڕەش بـووە پـاروی چەوری دزەکـان ,هاووەتیەك ئاوا چیرەکی هاووەتیەکی داماو دەگەڕێتەوە کە هەوڵی وەرگـرتنەوەی پـارەکەی بـووە لە بـانکی هەڵەبجە :بـانکی هەڵەبجە دەکەوێتە ناوەندی شار و بانکەکی کەن و تەکمە بوو, لەو کاتەدا پیـاوەکی دراوسـەمان بەڕێـوەبەری بـوو , زەر بـاش لە یـادمە لە حەوشەکەماندا باوکم و بەڕێوەبەری بانك و چەند پیاوەکی دراوسەمان گفتوگۆیـان دەکـرد دەربـارەی هەـرشەکە و ئایندەی هەڵەبجە و کاردانەوەی ,پیاوەی هەورامی هات و داوای 16000 دیناری سویسری دەکرد, بەڕێوەبەری بانك سوەندی خوارد کلیلەکانی لەسەندراون و ئاگای لە بانك نەماوە, لە راستیدا نازانم ئایا پیاوانی رژەم کلیلەکانیان لەسەندبوو یان پێشمەرگە و هەزە کوردییەکان (لقین –ژ87 –ل15).

ئەم کارە دزەوانەی لە هەڵەبجە ئەنجامدران هەموو دەچنە چوارچێوەی تاوانە نەونەتەوەییەکانەوە کە زەربیان ئەران ئەنجامی داون ((تاوانە گەورەکە کە کیمیا باران و ئەنفالکردنی خەڵکەکەیتی بەعس ئەنجـامی داوە)) ,بەپێـی مـادەی 8 خـاڵی د,فەقەرەی ئاڵـف لە ئەرکانەکـانی تـاوان بە پێـی پەیمانـامەی ڕەمـا "پێشێلـی گەورە بەرامبەربە پەیمانەی جنێف 12-8-1949 کرا لە :"لە ەوخاندن و دەست

بەسەردا گرتنی مومتەلەکاتی نا سەربازی چ حکوومی یان سڤیل"قوتابخانە,کارخانە,کتێبخانە,نەخۆشخانە,بانك... ". ئیعدامی بە دادگایی دیلەکانی کەمکردن و ناچار کردنی یەکیان بە کارکردن لە ئیزگەکانی بڕامبەر ,پڕۆپاگەندای سڤیل نشین, دڕکردن و گواستنەوەی خەڵکی هەژبجە دوای داگیرکردنی ... المادە8(2)(هـ)5جریمە الحرب المتمپلە فی النهبالارکان1-ان یقوم مرتکب الجریمە بالاستیلاو علی الممتلکات معینە.2-ان یتعمد مرتکب الجریمە حرمان المالك من هژه الممتلکات والاستیلاو علیها للاستعمال الخاص او الشخصی.
3-ان یکون الاستیلاو بدون الموافقە المالك.
4- ان یصدر السلوك فی السیاق نزاع مسلح غیر دولی او یکون مقترنا به.
5-ان یکون مرتکب الجریمە علی علم بالڤروف الواقعیە التی تپبت وجود نزاع مسلح ((ص309وپائق اساسیە مختارە ژات صلە بالمحکمە الجنائیە الدولیە "منشورات محکمە الجنائیە الدولیە",گبعە الپانیە 2009)).
دەبوایە دوای راپەڕینی خەڵکی کوردستان, بڕپرسانی دەستەیشتووی لایەنەکانی جەنگی هەژبجە بچونایەتە سەر مەزاری شەهیدان و داوای لێبوردنیان لە هاووڵاتیان بکردایە, لە بودجەی حیزب و حکوومەت ڕەژیەکی زەریان بە قەرەبووکردنەوەی خەڵکی هەژبجە ببەدایەتەوە, هاوکات بە نرخی ڕۆژ و بە خستنە سەری قازانج بە پێی هەزی کەینی ئۆوکاتی ئەو 870000 دینارە لەوکاتە قەرەبووی زەرەرمەندانی بانکی هەژبجەیان بکردایەتەوە, هەرچەندە هەنگاوێکی زەر بچووکی ناتەواو لەم بوارەدا نراوە وەك بەڵوبەری بانکی ئەو سەردەمە دانی پێدا دەنەت,ئەوەش لام روونە زەربەی بەر دەستەیشتووانی ناو حیزب کەوتوو:قادر سەفی سەعید : ئەمە تا ماوەیەکی زەر پارەکانمان بە ئەو کەسانە دەگەڕایەوە کە داوایاندەکرد, بەڵام دواتر وەستەنرا ,بەهەی ئەوەی خەڵك زەر درێیانکرد,لەوەی کە چەندەك پارەیان لە بانقدا بووە (لڤین –ژمارە 87 – ل 17).لە کۆتاییدا دەڵم کاتی ئەوە هاتووە سیاسیەیە بەیار بە دەستەکانی ئۆوکاتی لایەنەکانی شەڕی هەژبجە بە لە 16ی ئادار بچنە هەژبجە و داوای لێبوردن لە خەڵکەکەی بکەن و لە مومتەلەکات و بودجەی حیزبەکانیان قەرەبووی زیانلێکەوتوان و هەموو دانیشاوانەکەی بکەنەوە .پێویستە ئەکتەرانی ئۆوکاتی پڕۆپاگاردان, بەین, هەنانی پاسدار , ڕێگا گران لە خەڵك, بەشداربووانی ئۆپڕاسیۆنە هاوبەشەکە, نەخشە داڕێژەران دان بە ڕاستییەکاندا بنین , داوای لێبوردن بکەن, قەرەبووی قوربانیان بکەنەوە.

ڤیرۆس … کۆرۆنا … ئەحمەد هەسوێ

“بازرگانی و هەر جۆرە چالاکی و جووڵەیەکی مرۆیی پەکی کەوتبوو. خەڵکی بە تۆندی نیگەران بوون بەرامبەر دەردێک کە بووەتە هۆی تێکدانی ئەو شێوە ژیانەی کە دڵقیان پێوەگرتبوو لەگەڵ ئەو خوو و نەریتە باوانەی کە هەست و دەروونی ئەوانی لەسەر ڕاهاتبوو. بۆیە خەڵک تووشی شۆڕان، ترس و تۆپەیی لەو پەتا تازەیە هاتبوون چونکە تاعون بووبووە لەبەردەم هەست و خوویاندا لەلایەک و بەرژەوەندیەکانیشیان لەلایەکی دیکەوە. بەڵام بەرەنگاربوونەوەی تاعون کوا بە گۆڕەی هەست و بەرژەوەندیەکان بەدەبرێ؟!”
ئەوەی سەرەوە پەرەگرافێک لە نۆو ڕۆمانی “تاعون The Plague” ی ئەلبێر کامۆیە لە ساڵی ١٩٤٧ باوکراوەتەوە کە باس لە سەرهەڵدان و باوبوونەوەی تاعون دەکات لە شاری کۆنارەریایی “وەهران Oran”ی جەزائیر لە ساڵانی چلەکانی سەدەی بیستدا. شاری وەهران “ئەران” لە مژووی خۆیدا چەندین جار باوبوونەوەی پەتا و تاعونی بە خۆیەوە بینیوە کە دواهەمینیان لە ساڵی ١٩٤٤ دا بووە. هەبەت کە هەموو ئەو جارانەی پەتا یان تاعون لەو شارە باوبووەتەوە، ژمارەی توشبووان و قوربانییان ڕێژەیەکی زۆر نەبووە.

ڕۆمانەکە چەندین کارەکتەری جودا و دژبەیەکی تێدایە لە باری بۆچوون و جیهانبینییەوە لە ئاست کۆشەگۆلی وجودی و هەم لەباری بۆرپرسیارێتی و ڕێزبوون “جدییەت” ەوە لە ئاست ژیانی کۆمەڵایەتی و فەزای گشتییەدا. ئەم بیر و تێگەیشتنە جیاوازانە لە گفتوگۆیەکی قووڵ و درێژدان لەمەڕ پرسگەلی جوداوە، بەڵام ئەوەی کە هەمووان دەخاتە نۆو یەک بارەوە و وادەکات هەمووان هاوشانی یەکدی ڕاوەستن، باوبوونەوەی تاعونە.

دکتۆر بەرنارد ڕیە کە پاڵەوانی سەرەکی نۆو ڕۆمانەکەیە، کەسێکی بیرفراوان و ڕۆشنبیرە کە پیشە و زانستی پزیشکیی وەک ڕێگایەک بە بەرجەستەکردنی لەخەمدابوونی ئینسان و بەتێنگەوە چوونی مرۆڤ دەبینێت و فریاکەوتنی ژیان و ڕزگارکردنی ژیان بە کاری هەرە سەرەکی و لەپێشینەی خۆی وەک ئینسانێک بە تێنیشت هەموو ئینسانەکانی دیکەوە، هەم وەک پزیشک کە پیشەیەکە بە تێنیشت هەموو پیشەکانی دیکەوە و پتر نیە و زانستی پزیشکییش زانستێکە بە تێنیشت

هەموو زانستەکانی دیکەوە، دەبینرێت. دکتۆر ڕێبوار لە پەیوەندیەکی قووڵ و پڕ گوتووبێژدایە لەگەڵ کۆمەڵێک لە هاوڕێیانی کە لە دەوروبەریدا دەژین، کە پیشەی جیاواز و پلەی خوێندەواری و بڕوانامەی جیاوازیان هەیە. دکتۆر ڕێبوار لە سەردان و دەواکردنەکانیدا بە نەخۆشەکانی هێندەی ژیانپەبەخشینەوە و چاککردنەوەیانی بە گرنگ هێندە ئاوڕی بە گرنگ نیە کە وەک پزیشکێکی زیرەک و دانا ببینرێت، هێندەی پەبەخشینی ئاسودەیی و ئارامیی دەروونیی بە نەخۆشەکانی و پشکۆشکردنی کات و خۆویستی بە ئاوانی پە گرنگ هێندە کەمەکە کردنی سەروەت و سامانی بە گرنگ نیە. هێندەی زیندەگیی، جا هی هەر کەس بێت، بە گرنگ هێندە پارەوپوڵی بە گرنگ نیە.

ڕێبوار هەر لەسەرەتای دەرکەوتن و کەم کەم بە هاوبوونەوەی تاعونەوە، کە کەم کەم و دواتر زیاتر و زیاتر هاتنەوە دەرەوەی مشک و جرجەکان بەنیوە مردوویی و لە دۆخی گیانەڵادا لە زەراب و سەرنوڵک و شوێنەکانی دیکەوە و دەرکەوتنیان بە مردوویی لە هەر کون و قوژبنێکدا هەمای سەرهەڵدان، دەرکەوتن و بە هاوبوونەوەی پەتایەک بوو کە دواتر بوو بە تاعونێکی ترسناک و کوشندە، ڕێبوار هەر زوو دەرکی بە گۆڕیی و دێندەیی تاعونەکە کرد و بڕیە تەواوی ووزە و توانای خۆی کەکردەوە و خۆی بە تەرخانکرد کە بۆ هەیەوە پەیامدەگەیشت بە دەواکردن و ئاگالێبوون لە هاوسەرەکەی خۆی کە نەخۆشیەکەی درێژخایەنی هەبوو.
"یەکەمین شتێک کە تاعون بە دیاری بە هاووڵاتیانی ئەمە هێنای، نامەبوون بوو. واتا غەریب بوونی مرۆڤ بە شار، شۆقام، شتەکان و مرۆڤەکانیدی"
دوای ماوەیەک، گشت دەروازەکانی شارەکە داخران و شارەکە بەتەواوی دابڕێنرا "بە قەولی ئەستا کەرەنتینquarantine یان کەرەنتایم quarantime کرا" لە شوێنەکانیدی، کە ئەمەش بوو بە هۆی لێکدابڕانی خزمێک لە نزیکان و خۆشەویستانیان. واتا تاعون بوو بە هۆی لێکدابڕان و ئاگالێنەمانی خزمێکی لەیەکدی تا ڕادەی نامەبوونی خزمێک بە یەکدی و تەنانەت نامەبوون بە شوێن و شتەکانیش.

ڕێبوار لە گفتوگۆکانیدا هێندە بە قووڵی ئەرگیومێنتسازیی دەکات دەربارەی هاوکاری و هاوەردی بە مرۆڤ تا ئاوەندەی ئیمکان و لە توانا و تێگەیشتنماندا بێت نابێت کەمتەرخەمی بکەین بە هەر کەسێک کە پەیوەستی پەمانە بە بەرچاوگرتنی پەداهەڵگوتن و ستایش یان پاداشت و سوپاسێک کە بەدەستی بنین لەوپەوەندەدا. ئەنجامی

گوتوبژکان بو بارەدا دەکەوتووە کە هاوڵاتیانی ئەو خەبەرخشانە چەندین گروپ و تیمی تەندروستی پێکدەهێنن بۆ هاوکاریکردن و فریاکەوتنی ئەوانەی تووشی تاعون دەبن و کارئاسانییکردن بۆ پزیشک و پەرستاران لە نەخۆشخانە و ناوەندەکانی چارەسازییدا. هەندێ زمارەی تاعونلێدراوان زۆر دەبن تا وایلێدێت بواری خواردن و خەوتن هەندێ کەم دەبتەوە بۆ پزیشک و پەرستاران هەروا بۆ خەبەرخشانی تیمێ فریاگوزارییێ تەندروستییەکان بۆ ژمارەیەک تەنها چەند کاژێری کەم خەوتن و تەنها دوو ژەم خواردنی بۆپاڵ، بەڵام ئەو هەندێ شو هیچ ناخەوێت و هەندێ شەویدی تەنها چەند کاژێرێکی زۆر کەم هەروەها خواردنیش تەنها ژەمێک.

لە وەها دۆخێکدا، یەکێک لە خەبەرخشانی تیمێ فریاگوزارییەکان کە هاوڵاتییەکی ئەیاڵیە و لە گفتوگۆکانیاندا بیروبۆچونی جودا و هەندێکجار دژ بە بیروبۆچونی ئەیاڵی هەیە، لە کاتی سەرقاڵبوون بە تاعونلێدراوێکی زۆر بەتەمەن کە خۆی لە بنەمادا نەخۆشیی دیکەشی هەبووون، وێ بۆ هەکاری کە تاعونلێدراوان گاڵتێک زۆرن و فریاناکەون، هەروەها هەمووان ووون دەزانن کە کابرای زۆر بەتەمەن دەمرێت، بەجۆرێک هەر خۆ پێوێ سەرقاڵکردنێک و دەواکردنێکی نێک نایگرێنەتە چاکبوونەوێ بەڵکو ناتوانێت چەند هەژێکیتر زیاتر بخاتە سەر ژیانی ئازاراویی و واوەتریش هیچ چارەسەر و تەدا مەسرەفکردنێکی دەوا و دەرمان تەنانەت نێک هەژێک بەڵکو چەند کاژێرێکیش ناخاتە سەر تەمەنیی، بۆیە هاوڵاتیەکی ئەیاڵ دەڵێت با واز لەوانە بنین بۆ خۆیان بمرن کە هەر دەمرن هەرچی بکەین و نەکەین، بەجێی ئەوێ بۆ خەڵکی دیکەوێ سەرقاڵ بین و ئەو دەواودەرمانێ کە هاتۆتە کزی و زۆر کەم بووەتەوێ بۆ ئەوانی دیکێ بەکاربنین کە هەنگێ ئەنجامێکی هەبێت. بەڵام ئەیاڵ وەک هەمیشێ بەچونێ نەگەیەکەی خۆی پاتە دەکاتەوێ و دەڵێت:
هەرچی دانایی و زانستێک کە دەیزانین لەگەڵ دەواودەرمانێک کە بەردەستێ و هەر ووزە، کات و توانایێک کە لە ئیمکانماندایە دەبێت لەهەر کەسێکدا بخرێج بدەین بەبێ لەبەرچاوگرتنی ئەوێ تەمەنی هەرچەندێک بێت و هەر نەخۆشیی و دەردێکی هەیە و تەنانەت ئەگەر نێک کاژێرێک بەڵکو خولەکێکیش بۆ لەژیاندا مانەوێ زێتر نەکات.

لە کۆتاییدا کە تاعون پاشکشێ دەکات و شارەکە بەرەو ڕزگاربوونی تەواوەتی دەچێت لەو پێتا دەندەیە، خەڵک دەکەونە ئاهەنگگێڕان و دەربڕینی شادمانیی خۆیان وسوپاسگوزاریی پێشکەش بە ئەیاڵ دەکەن، بەڵام ئەیاڵ بەو هەیەی کە بەو سوپاسگوزاریی و ڕێزلێنانە کەیفساز

نیە، بۆیە هەر زوو لەگەڵ هاوڕێکانی و ئەوانەی لە دەوروبەریدان بابەتی قسەکردن و گفتوگۆ دەنێتە گۆڕێ و لە پێیوەند بەو گیانی هاوکاری و هاودەردییەی کە هاوڕێکانی و خۆبەخشانیدی لە نێو گروپ و تیمە فریاگوزاریيە تەندروستیيەکاندا پێشانیاندا "هەبەت کە دەبێ هەمیشە بۆ ئەوە بکۆشین کە ئەو باوەڕەی نەگۆڕی بەوە هەبێ کە ڕەگەزپەرستی، ڕەگەزپەرستانە ئاکاری بەرزی مرۆیی لە وێنەی چاکەخوازی، ژیاندۆستی، هاوکاری و هاودەردی مرۆڤ لە هەمبەر مرۆڤدا، ڕەگەز زاڵ و بەهێزکانی نێو سروشت و دەروونی ئینسانن سەرباری هەر بارودۆخێک و هەر ژینگەیەکی فەرهەنگی و کلتوری، واتا ئەم ڕەگەزانەی بە بنەمایی و نەگۆڕ دادەنان لە نێو وجودی ئینساندا لە هەر جێیەکی ئەم دنیایەدا" دەبەت: "ئەوەی لە نێو نەهامەتییەکاندا مرۆڤ فێری دەبێ، ئەوەیە کە لەنێو کۆسپەکاندا ئەوەی شایان بە ستایش و پێداهەڵگوتنە زیاتر لەوەی شایان بە سەرزەنشتکردنە. "

دەقی ئەدەبی لە نیگاری کاریکاتێریدا – بەشی (4) – هەندێن خشناو

لەسەر بناغەی بوونی یان نەبوونی دەقی ئەدەبی (توانج) لە کاریکاتێردا ، دەتوانرێت کاریکاتێر پێکهێن بکرێت بە چەند جۆرێك ئەوانیش: 1- کاریکاتێری بە دەقی ئەدەبی. 2- کاریکاتێری بەکارهێنەری دەستەواژەی ئەدەبی یان ئامرازەکانی دەربڕی زمانەوانی.

3- کاریکاتێر لەگەڵ توانجدا:

ئەو نیگارە کاریکاتێرییەیە کە پشت بە توانجی ئەدەبی دەبەستێت بۆ ڕوونکردنەوەی ناوەڕۆکی تابلۆکە، توانجەکەش بە ڕەگەزی دووەمی تابلۆکە دەژمێردرێت، نابێت تەکەنیەك بکەین لە نێوان ناولێنان و ئەو توانجەی کە بوونی کاریگەری نابێت لەسەر ناوەڕۆکی تابلۆکە، وەکو دەستەواژەی (سێزە گەرمەکان) لە نیگارەکەی مەحمود ئەلزەواویدا، کە سێنەوەی ئەو دەستەواژەیە هیچ کاریگەرییەکی

نابێت لەسەر گەیاندنی ناوەڕۆکی نیگارەکە بە بینەران، بەڵام ئەو توانجەی کە ئێمە مەبەستمانە ئەوەیە، کە بەبڕی ئەو تابلۆکە سەری لێدەرناکرێت، یان لێکدانەوەی جیاوازی بۆ دەکرێت، بۆ نمونە تابلۆکەی مەحمود کەحیل، سەبارەت بە هەڵبژاردنەکانی باشوری ئەفریقیا، کە سندوقی هەڵبژاردن دیارە و لەلای راستیەوە کاغەزی دەنگدان و لە لای راستی سندوقەکەش وشەی (بەڵێ)، و لەلای چەپیەوە چەند نارنجۆکێك و لە چەپی سندوقەکەش وشەی (نەخێر) نووسراوە، و لە پشتەوەی سندوقەکەش نووسراوە (هەڵبژاردنی باشوری ئەفریقیا). ئەگەر ئەم رستەیە لابدەین، نازانین رووداوەکە باسی چی دەکات، و نیگارەکەش شێوەیەکی گشتی وەردەگرت، بۆیە لێرەدا توانج گرنگە، و خوێنەر ناتوانێت بزانێت کە مەبەست لێی تایبەت ئەو هەڵبژاردنەی باشوری ئەفریقیایە.

4- کاریکاتێری هاوشان لەگەڵ دەقی ئەدەبی گاڵتەجاڕدا:

ئەو کاریکاتێرەیە کە بۆ دەرخستنی ناوەڕۆکەکەی پشت بە دووجۆر ئامرازی دەربڕ دەبەستێت، شێوەکاری و ئەدەبی. لەم جۆرە کاریکاتێرەدا دەقی ئەدەبی و نیگاری شێوەکاری دوو ئامرازی تەواوکاری یەکترین، و هەردووکیان یەکەیەکی تەواو و پتەو پێکدێنن، بەتەنیا و بەبێ یەکتری ناتوانن دەربڕی خۆیان بن، لەوانەیە دەقی ئەدەبی گفتوگۆیەك بێت لە زمان پاڵەوانانی کاریکاتێرەکە، یان چەند رستەیەك بێت لەسەر زاری پاڵەوانێکی کاریکاتێرەکە، یان دەقێکی دوور و درێژیش بێت، بۆ نمونە کاریکاتێری هونەرمەند (سەرگی ستیلماشونك) لە بڵاوسیا، کە لە دوو نیگار پێکدێت، لە یەکەمیاندا باوکەکە کوڕەکەی ناچاردەکات بە خواردن و دەڵێت (دەبێت بخۆی ئەگەر نا ...)، لە دووەمیشدا کاتێك کوڕەکە گەورە دەبێت، بۆینباغی باوکی دەگرێت و هاواردەکات و دەڵێت (دەمەوێت بخۆم ئەگەر نا ...)، دەتوانین کاریکاتێرەکەی هونەرمەندی میسری (جومعە) و کاریکاتێرەکەی هونەرمەندی میسری (عادل سەعید) هەروا بە نمونە بێنینەوە، کە لە هەردووکیاندا یەکێك لە پاڵەوانەکانی کاریکاتێرەکە رستەیەك دەردەبڕێت. هونەرمەندی فەلەستینی تیرێرکراو (ناجی ئەلعەلی) بە بەکارهێنانی دەقی ئەدەبی دوور و درێژ و هەندێك جار هێماوەی میللی ناوبانگی دەرکردبوو، لە زۆربەی کاریکاتێرە میسریەکانیشدا واباوە کە گفتوگۆ و توانج هەیە، لە کاریکاتێری سوریایشدا زۆرکەم گفتوگۆ و توانجی ئەدەبی دەبینین، ئەمەش پێلێنکردنی کاریکاتێرەکان نیە، بەڵکو ئادەربڕینکە لەسەر دیتنی زۆرێك لە کاریکاتێرە بەردەستەکانی ئەم دوو وڵاتە.

دەبێت بگەڕێنەوە سەر قسەکردن لەسەر بەکارهێنانی دەقی ئەدەبی لە کاریکاتێردا، ئەوە بەبیربێنینەوە کە نابێت دەق بەردەمی شێوەکاری بگرێت و پاشی پێوەبنێت بۆ پلەی دووەم، بەکو پێویستە هاوسەنگیەك لە نێوانیاندا هەبێت، کە نابێت کاریکاتێرەکە گرنگی و بایەخی نەمێنێت، بوونی و نەبوونی وەك یەك وابێت، لە حاڵەتێك توانرا دەست لە شێوەکاری بەربێت لە کاریکاتێردا، و قایلبوون بە دەقی ئەدەبیش بۆ گەیاندنی ناوەڕۆکی بابەتەکە بەس بێت، ئەو کات ئەو بابەتە ناتوانرێت بە کاریکاتێر ناوبنرێت و نابێتە کاریکاتێر، چونکە شێوەکاری تێیدا وەکو هەکارێکی یارمەتیدەر خراوەتەڕوو، بۆ زێترکردنی کاریگەری بابەتەکە، دەتوانێن ئەو کات بڵێین کە بابەتەکە دەبێتە بەشێك لە هونەرەکانی ئەدەبی گاڵتەجاڕ، زیاتر لەوەی کە کاریکاتێر بێت، چونکە قایلبوون بە دەقی ئەدەبی بەسیەتی بۆ گەیشتن بە جەماوەر بەبێ شێوەکاری، ئەگەر دەقە ئەدەبیەکەش بسڕینەوە، ئەوا شێوەکاریەکە چەند هەڵەکی سەرلەشێواوی بۆ مانا دەمێنێتەوە، ئەمەش بە دڵنیاییەوە کاریکاتێر نیە.
بۆیە پێویستە لەسەر هونەرمەندی کاریکاتێریست پێشتر کارەکەی خۆی شێوەکارییانە و دواییش ئەدەبیانە بونیات بنێت، بەمەش هاوسەنگی پێویستی دەست دەکەوێت، ئەگینا نیو کاریکاتێر و نیویش ئەدەب بەرهەمدێنێت، لەگەڵ ئەوەی کە دەقە ئەدەبیەکەش دەگاتە خوێنەر، کەچی دووڕە لە شێوە سەرکەوتووەکانی ئەدەبی گاڵتەجاڕەوە.

گرنگی وەسف لە هایکوی تەقلیدی سەرهەڵنگ خامەش …

وەسف لە هایکوی تەقلیدی بە مەرجێکی سەرەکی دادەنرێت واتە چۆن وەسفی دیمەنێک دەکەیت کەدەیبینیت جا ئاگاڕ خیاڵ بێت یا هەست کردن هەندێک جار وەسفەکە ئاوەندە ئیستاتیکیانە خۆی دانوێنێت و سەرنجی خوێنەر ڕادەکێشێت جوانترین وێنا بەرجەستە دەبێت هەرچەندە خودی دیمەنەکەش بەم شێوەیە نەبێت بە نمونە گوزەیەکی شکاو یا گوڵدانێکی شکاو یاخود کۆاوەیەک گرنگ ئاوەیە تە چۆن وەسفی ئاو دیمەنە دەکەیت و سەرنجی خوێنەر ڕادەکێشیت کە ئاویش باس لە سادەیی و جوانی واتە(سابی و وابی) دەکات کە بە ژانرێکی سەرەکی هایکو

دادنرێت، لە فەلسەفەی ڕۆژئاوا وەسف بە هەڵکارێکی سەرەکی دادنرێت لە هایکو بە ئەم وێنا کردنەی کە بۆچاو دەبینرێت چونکە زهنی خوێنەر زێتر تەکنیک بە جوانی ئەو وشانەی هایکست دەبێت کەباس لەو دیمەنە دەکات، هایکستانی کورد هەندێکان جگە لە ساکاری و گواستنەوەی وێنە هەر وەک لە سەرەتا باسم کرد چ لەڕوانگەی خەیاڵ چ درک کردن، هەر بۆیە هەندێک جار لەسنوری چەق بەستوی ڕواڵەت و دیالێکت دەردەچن پەنا دەبەنە ئەو ڕێبازە ئادیکاڵەی کە زوربەی هایکستانی سەردەمی و ئەوروپی پێوەستن پێی بە تایبەتی وەسف کە هەموو مەرجەکانی سینەگرافی و سادەیی دوور ئاماژی واتە (کارەمی) لە بەدی دەکرێت، هەر وەک (شیکی) شاعیر لەم بارەوە دەڵێت پێویستە وەسف لە هایکودا گواستنەوەی ئەو دیمەنە بێت کە هایکست ڕاکشاوانە باس لەو دیمەنە دەکات خوێنەر توشی واق وڕمان دەکات کە هەستەکە ڕاستەوخۆ لە دیمەنەکە وەرگیرابێت نەک لە دیدگای خود کە ئەمەش پێی دەگوترێت (شاسە)، مەرج نیە هایکوی تەقلیدی یەکسەر پێوەست بە بە خودی وەرز یا بابەتێکی دەست نیشان کراو دەکرێ وشەیەک گوزارشت لەم وەرزە یا لەو بابەتەوە بکات کە ئەمەش پێی دەگوترێ (کیگە) ، هەر بە ئەمەش لەم ڕوانگانەدا چەند هایکوێکی هایکستانی کورد دەخەمە بەرچاو:

کۆمیتەک
هەڵکەیەکی گەرم،
گارەگاری مریشک

قوبادی جەلیزادە

★★★

چە بە چە
لەگەڵ باڵکانیدا چاوم دەڤێ ـ
بولبول!

ملکە ئەحمەد

★★★

ئاسمانی جێش داوە،
تەنیایی ئەکاتە میوانی ڕۆح
خەرئاوابوون!

سۆزە بەرزنجی

راپەڕینی شیعریی کەنعان مەدحەت لەتیف بەوار …

دواهەمین شیعری شاعیری بە توانا کەنعان مەدحەت لە یادی راپەڕیندا هاتە بەرچاوانی خوێنەران، لەو شیعرەدا شاعیر زەر کارامانە بە دوای زمانێکی تردا دەگەڕێ بەدەر لەوەی رەژانە قسەی پێ دەکەین تاکو شیعرەکەی بخاتە خانەی نەمرییەوە، ئەو شیعرە هەرچەندە تایبەت نەکراوە بە جەگەو زەمانێکی دەستنیشانکراوەوە، لەبەرئەوە دەتوانرێت بە هەموو ژینگەو زەمانێك بکاربێت- مادام ئەو سیمایانەی لەو شیعرەدا دەدروشێنەوە لە واقیعی کەمەگاو مرۆڤکاندا بوونی هەبێت، کەم شاعیریش هەن ئەو پێتە باریکە بدەزنەوە و رایەڵەی بابەتکانی پێ بهێننەوە، لەو شێوازە جادوویییە شارەزابن کە نهێنی ئەو دەقانە لە خەیانی دەگرن، ئەمەش کە لە کەتاییدا فرەواتایی دەبەخشێتە دەقەکان.

شیعرەکەی شاعیری بە توانا کەنعان مەدحەت ناونیشانی ڕاپەڕینی لە خۆ گرتووە، لەماوە دەردەکەوێت کە نزیك لە یادی راپەڕینی ساڵی ١٩٩١دا شاعیر دەیەوێت روانین و دیدگای شیعریی خۆی لەو فەرمەدا پێشکەش بکات، بە ئەوەی کەس داوای نووسینی ئەو شیعرەکەی لێکردبێت یان لەبەرامبەردا خەلات و شاباشی بکەن، نووسینی ئەم شیعرە تەنیا لەبەر ئەوەیە کە ویژدانی زیندووی و ئەزموونی دەوڵەمەندو مرۆڤدۆستانەی شاعیر داوای ئەو هەڵوێستەی لێدەکەن، شاعیر وەك چۆن شیعرەکەی دابەشی ٣ کەپلە کردووە، هەرواش هەر کەپلەیەك دەربەین لە زەمەنێکی دیاریکراو دەکات، بەم شێوەیەی خوارەوە:

١- زەمەنی رابردوو/ کەپلەی یەکەم

٢- زەمەنی ئێستا / کەپلەی دووهەم

٣- زەمەنی داهاتوو/ کەپلەی سێهەم

شاعیر لەسەرەتادا زەر شاعیرانە و بە شێوازێکی شیعریی دەستپێکی شیعرەکەی بەو هەموو چیرەکە مەرگساتانەی رابردوو دەست پێدەکات کە ئەو دوو حیزبە نابووتەی لەماوە خەمان کە ماوەی ٣٠ ساڵە بە ناوی میللەتەوە قەرخی دەسەلاتیان کردووە و دەکوژن و دەبڕن و دەدزن پاڵەوانی سەرەکین تیایداو شان بەشانی ئەو چیرەکە جەرگهەژێنانەی پێشتر کە رژێمێکی دیکتاتۆری عەرەب ئەکتەرەکەی بوو بەسەر خەڵکی

سەیلی نەتەوەکەمانیان هێنا و بەداخەوە ئێستاشی لەگەڵدا بێت بەردەوامی هەیە، کەواتە کاتێک چیرۆکێک بوونی دەبێت کە بەسەرهاتێک هەبێت و شایستەی گێڕانەوە بێت، لەبەر ئەمەیە شاعیری شۆشگێڕ و مرۆڤدۆستی کورد کەنعان مەدحەت زەر سەرنجڕاکێشانە خوێنەر دەخاتە ناو ململانێی ئەم دەقە پڕ هەماو کەدەوە، بەوەی کە بائاگادار بین ئێستاش خەمان بۆشکین لەو چیرۆکانە، چونکە چیرۆکەکان تەواو نەبوون و کارەسات و قەیران یەک لە دوای یەک دروست دەکەن دەیانکەن بە یەخەی میللەتەوە، کەواتە شاعیر زەر جیهانبینانە لە دوندەکی بەندەوە دەوانەت و دەسەت ستەم هەر ستەمە جا گەر فارسێک یان عەرەبێک یان تورکێک یان کوردێک بیکات، تەم هەر تەمە، تاریکایی هەر تاریکاییە، چ یەکێتی و پارتی رووناکیمان لەسەر بکوژێننەوە یان بەعس و جەندرمەو ئیتلاعات، بەڵام ئەم چیرۆکەی کەنعان دووبارەکی یەکێتی وپارتی لە خەدگرەت کە دیمەنەکان زەر ئاسەزتر دەکات و دەخەکە زەر نالەبارتر دەکات، ئەو دوو حیزبە مافیاییە وەکو دوو تەوارەی گەی زەوی وان، هەرچەندە دەست لەناو دەست دەنێن و بەیەکەوە نەوتی هاونیشتیمانانی ئەو پارچە زەویە دەدزن، بەڵام لە ژەرەوە چاڵ بە یەکتر هەدەکەنن و هەمیشەش هەر میللەتی تەدەکەوەت، هەر وەک بچوکترین نموونە گەر لەو کەسەکی یەکیتی تەعین بەت لەرەش دەبەت یەکەکی پارتی تەعین بەت، ئیتر با دەرچووی زانکەی گیرفان خاڵییش لە ژەر سایەی ئەم دەسەاتە مافیاییەدا سیربخوات و زوانا لەبەدات، ئەم دوو بەرەکییە گەر رەژگارەک گەشتبەتە ئەو رادەیەی ئێسیری جەنگی یەکتریان گوللەباران کردبەت کە دژی هەموو پرەنسیپە جیهانییەکانی کاتەکانی جەنگ و ئاشتییە، ئەمەش وەک شاعیر دەسەت بەشە ئاگرینییەکانی چیرۆکەکە بوون، ئەوا ئێستا بە عەبادی شۆنجەناکەکەکان تەسلیمی ئاغای شەمخانی دەکرەت، گەر شەشگەرەکانی پەکەکە لە سەی ئیبراهیم خەلیلەوە تەسلیمی جەندرمە بکرەن، ئەوا خەباتکارانی رەژهەەات لەسەر شەقامەکانی پەنجوێن و سلەمانیدا بە رەژی رووناک تیرەر دەکرەن و لە باشماخەوە یارمەتییە لەجستیکیەکانیان دەگاتە سیخوەەکان. لە فەکەخانەی سلەمانییەوە ئەو فەکەوانەی بەشداری لە کیمیبارانی هەەبجەدا کرد رەوانەی دەرەوەی وەات دەکرەت!

چیرۆکەکان.. تەواوبوونیان نییە

تەمەکی ئانماە

دووبارەکییەکی یەکسان..

لە نیوان بۆشە ئاگرینییەکاندا

هەمیشە

بە کۆە

لە کەپلەی ژمارە دووەدا باری ئەستا دەکەوێتە بەر تیشکی ئەفراندنی شیعریی و ئەو هەموو تاوان و کوشتارو ستەم و تالانییەی لە رابردووەدا ویژدانی بەشکی زۆری مرۆڤکانی کوشت، لێرەدا پێ دەنێتە قۆناغێکی نوێو دەبێتە ئارەزووی رەنگاورەنگ لای بەشکی تری ئەو هاوڵاتیانەی چاویان لە گەشانکاری و خەبات و فرە دەنگییەوییو دیانەوێت لە ئاڵای سەوزو زەرد ڕزگاریان بێت، لە ئازاری ١٩٩١دا ڕاپەڕینیان کردو کەچی مافیاکان بەرەکەیان خوارد، لە شوباتی ٢٠١١دا خۆپیشاندانیان کردو بە هەزی ئاگرو ئاسن کپ کرایەوەو سەاو لە شەهیدەکانی ئازادی، ئیتر لێرەدا شەوازی خەبات دگەڕێت و شەشگێرەکان دەست دەکەن بە مانگرتنی سەرانسەری، بایکۆتی هەموو ئەندام و بەیارو ئەرگانە حیزبییەکان دەکەن و دوکانەکانیان دادەخەن، ناچن بە فەرمانگەکان، جوڵەی ژیان دەوەستێنن تا کاتی پاکبوونەوەی ژینگەی کوردستان لەو قایرەس و بەکتریا زیانبەخشانە، دروشمیان ئەوە دەبێت کە بەیەك دەنگ دەڵێن: ئیتر بەسە میللەت دەیەوێت بە دادپەروەریی بژی، گەل دەیەوێت بەری ڕەنجی ڕاپەڕین بخوات.. هاتنی ئەم زەمەنە حەتمییەو یاسای سروشتیش وایە زۆم دەتوانێت هەر هێندە درێژە بکێشێت، قەزافی و زەینولعابدین بن عەلی نموونەیەکی دیارن کە جامی ڕقی میللەتیان بەسەردا ڕژا، شاعیر دەڵێت میللەتی مافخوراو لە ژێر دەسەاتی سەکوچکەییدا مان دەگرێت، لێرەدا وەستانەك وەردەگرین و دەڵێین سەکوچکە ڕاقەی زەرە؛ ئایا دەسەلاتی کۆو باوک و کوڕزایە؟ یان پارەو کورسی و خیانەت، یاخود نومایندەکردنی هەر سێ حوکمەتە فاشیستەکەی ئێران و سوریاو عێراق کە ئەو دوو حیزبە هیچ سێ و دوویەك ناکەن و زەرجاریش بە شەرمانە بە تەسفیەکردنی یەکتر پەنایان بە دەبەن وەك چەن لە ئابی ١٩٩٦دا پارتی پەنای بە حوکمەتی بەعس بردو یەکەتیش بە ئیتلاعات و پاسداران.

بە خۆینی
یادەوەریە تەقەنەرەکان
کەمەڵە ئارەزوویەکی هەمەڕەنگ
لە ژێرخانی سە کوچکەدا..
مان دەگرن

شاعیری شەشگەیی کوردو ئەفرێنەر کەنعان مەدحەت لە کەپلەی سەدا قەڵەمبازێکی جوان دەدات و خوێنەر دەخاتە کەشکەی پە هیواو ئومێدەوە، خەیاڵەك پە لە گوڵی ڕەنگاوڕەنگ، خەشیەك تەمی سەر خەرمانەد بڕەوێنەتەوەو سەری هەموان سوك بکات لەو مەراق و خەخواردنەوانەی یەخەی گەورەو بچووکی گەلی کوردی گرتووە، دەبێت شەش و ڕاپەڕین بەسەر ئەو گەندەاڵانەدا بکرێت، تا ئەوانە دەماست

بن نگبەتی بەرمان نادات، ئەوانە ئەکسپایەر بوون و زەمانیان بەسەرچووە، دەبێت خەباتی سوراچاکان سەرلەنوێ بدرەوشێتەوەو خەشی و زەردەخەنە بە هەموو مافخوراوان بگەڕێتەوە، داوای خوێنی ١٢ هەزار کوژراوو بە سەروشوێنی شکانی ناوخۆ لەسەرانی ئەو دوو خەتە بکرێت، خوێنی سەردەشت و کاوەکان بزر نابن، دەبێت میللەت بە قوڵ دەرگاو پەنجەرەی مەکۆو مەبەندو لقەکان سواغ بدات و بە هەتا هەتایە ئەو پەڕە رەشەی سەرچاوەی دواکەوتن و نگبەتی و کارەسات و قەیرانەکان بوو هەبداتەوەو توێی بداتە ناو زبڵدانی مێژووەوە، میللەت دەبێت دەی بە تیشکی ئستراتیژیک خەش نەبێت، ئەوانە گرگن و بچوکن و هەموان تیشك لە مانگ و خۆرەوە وەردەگرن، ئەی بۆچی خەمان راستەوخۆ لە خۆری راستەقینەی سەربەستی و یەکسانی و دادپەروەریی بەهرەدار نەبین؟ لەبری ئەوەی چاوەڕوانی موچەو نیوکیلەی برنجی ئەکسپایەری بایعی بین وەکو سەدەقە پەمان بدەن با بەدەستی خەمان بیسەنین و داهاتەکان بە یەکسانی دابەش بکرێت و بنخانی ولاتی پە بونیات بنەین، ببینە خاوەنی ئیرادەی پەڕایی و یەکێیزیی لەسەر بنەمای دەسزیی بەهێنە دی نەك ئینتیمای حیزبیی، با بەکاری و چەوسانەوەی کەمەایەتی و سیاسی قەداچە بکەین، چی لەوە خەشترە دەست بە خەبات بکەین و هیوای گەڕانکاری و لە گەڕانی گەندەیی و عەقیدەتی فاشیستی حیزبی قەداچە بکەین کە کەنتڕۆی هەموو گەردیلەیکی ژیانیان کردووە لە کوردستانی باشوور لە پەناوی بەرژەوەندی دوو بنەماڵەدا، کوا پەشکەوتن و گەڕانکاری لە عەقڵدا؟ کوا خوێندەواریی و پەروەردە؟ کوا دەسزیی و داهێنان و گەشپەدان؟ ئەمانە هەموو لە لایەن مەبەندو لق و مەکۆ تاسێندراون و گەڕ بزرن، لە ژوورە ئینفیرادەکانیاندا رەژانە ئەشکەنجە دەردرێن، با لە گەڵ شاعیردا خەباتی مرۆڤدۆستی و نیشتمانپەروەریی دەست پەبکەین و دزەکان وەدەرنەین، ئەوانە نایانەوێت کەس تەبگات و هەناسەی راستەقینەی ئازادی و مافەکان بدات، ئیتر بەس با ئەو تەمانە کورتەی ژیان بەس بە ڕەزالەتەوە بەسەر بەرین، لە پیناوی چیدا وامان لە دەکەن ئەی جانەوەرە سەوزو زەردەکانی رەژە شوومەکان! ئیتر میللەت دەبێتە خاوەنی بیارو بەدەستی خەی مافە زەوتکراوەکانی دەسنێت..

چی لەوە خەشتر

سەرلەنوێ

سوار بە هەورازا سەرکەوێ

لە جەی مەکۆ و

مەبەندە..

سەنگەر هەبژێرێ

ئەستێرەکان راماڵی و
خوو ،
بە مانگەوە بگرێ

ماسادۆنیا و گرانییەکانی … و نەژاد عزیز سورمێ :

(ماسەدۆنیا) وڵاتێکی هووتان و ژیانی تێدا گرانە ، گرانییەکانیشیان بە هەنگی
وەاتەکەیانە .. گرانی کۆیایەتی و تراژیدی ، نەشکی ئەو هووتەانانەن ، وێنەیان
پێبەپێی کارەساتەکانی مێژووی پێکهاتنیانە ..
ماسەدۆنیا کەوتووەتە نێوان وڵاتانی سەبستان و بۆگارستان و ئەلبان و گریك ، پایەتەختی شاری سکۆپیایە و زمانەکەیان ماسادۆنییە کە دەگەڵتەوە سەر ساقی باشوور ، زۆربەی دانیشتوانیشی ساڤین لە پاڵ هەندێ ئەلبان و ڕۆمان و کەم تا کورتێکی تورك .
ساڤییەکان لە سەردەمی ڕۆمە بیزنتینییەکانەوە (سەدەی 9 و 10) بوون بە کریستیان ، لەسەدەی چواردەیەمیشدا تورکە عوسمانییەکان وەك داگیرکەر هاتنە ناویان ..
لەگەڵ ئەو هەمووبەرگری و بەرەنگاری و ناڕەزایی و خۆاگرتنەیشیاندا
حوکمی عوسمانی تا سەرەتای سەدەی بیستەم مایەوە .
دوای شەڕی دووەمی جیهان ئەو وڵاتانە هەموویان ئازاد بوون ، ماسادۆنیاش
بوو بە کۆمارێکی ناو کۆمارەکانی یەکیەتی کۆمارەکانی یۆگسلاف .
ڕاستیی ئەو شەش سەدەیەی بەسەر ماسادۆنیادا تێپەڕی برینی قووڵ و پڕ لە
کارەسات و هووداو و پێشهاتی جەرگبڕی بەخۆوە بینی ، قوربانی زۆریان دا ،
گەلێك یاخی بوون و بە چڵ و چیایان کەوتن ، زۆریان وایان لێ هات چەك هەڵگرن و تا ئەو ڕادەیەی ڕۆگری بکەن ، بەتایبەتی ڕۆیان لە

بازرگانه تورکه‌کان ده‌گرت و ڕووتیان ده‌کردنه‌وه .
ماسدۆنییه‌کان گیانفیدایی ڕۆمه‌کانیان هه‌میشه له‌بیره که چه‌ند له
پێناوی سه‌ربه‌خۆییدا ماندوو بوون و قوربانییان داوه .
ئه‌م گۆرانییانه که زۆربه‌یان له داب و نه‌ریتی خۆیانه‌وه هاتوون
سه‌یر ده‌که‌ی هیچیان
خاڵی نین له تراژیدیا .

(1)
ئێڤۆ ده‌زیندانی دایه
هه‌ڵۆیه‌کی له‌سه‌ر شانی هه‌ڵده‌نیشێ
چاوی ئێڤۆ هه‌ڵۆ ئاو ده‌ده‌ن
له سیمایشی تۆر ده‌بێ ..

- ئه‌ی باڵدار
  ئه‌وا گه‌وره‌و به‌هێز بووی
  منیش ده‌تنۆرمه‌وه ماڵۆ .
- ماڵه‌که‌تان چۆن بناسم ؟
- حه‌وشه‌ی ماڵمان کانییه‌کی سپی لێیه
  دارێکی وشکی به‌سه‌ره‌وه‌یه
  سێ مه‌لی ڕه‌ش له‌سه‌ر ئه‌و دره‌خته وشکه‌ن
  مه‌لی یه‌که‌م
  که له سپێده‌وه ده‌گری تا ئێواره
  خوشکمه
  مه‌لی دووه‌م
  که له نیوه‌ڕۆوه ده‌گری تا نیوه‌شه‌و ،
  ژنه‌که‌مه .
  ئه‌وه‌ی هه‌رگیز له ناڵه و فیغان ناکه‌وێ
  ئه‌وه دایکمه .

(2)
خۆر داده‌کشێ
کچێك له‌به‌ینی دوو دارستانی سه‌وز و
دوو ده‌ریاچه‌ی سارد
گوێ ده‌چنێ ..
له خوا به‌ده‌ر
که‌سی له‌گه‌ڵدا نییه
که‌س نییه ئاگاداری بێ
که له‌سه‌ر خۆڵدا پاڵ که‌وت

بەردێکی لەبن سەری بوو
بەرد مارێکی لەسەر بوو
(خوایە ئەو کیژە بمرێنە
تا پرچی بکەم بە هێللانە و
لە گۆشتی دەم وچاوی بخۆم
چاوەکانی بخۆمەوە ..)
خوا نزای ماری قبووڵ کرد
کچەکە مرد
مار ،
پرچی کرد بە هێللانە و
لە گۆشتی دەم وچاوی خوارد
چاوەکانی خواردەوە .

(3)
مانگا لەسەر (فاردار)
خەریك بوو پردێك
دروست بکا
بەرژ ئیشی لێ نەدەکرد
حەزی دەکرد شەوان دەستی بداتێ
چی بکا باشە ؟
سەرکاری نارد
مانگێکای ژنی بانگ کا

- مانگێکا
سەرێك منی ناردووە
لە قەراخی ڕووبارێ تێی دەوێ
زووکە ، تا پێت دەکرێ لەز بکە .
- بە مانگا بڵێ
کوڕەکەم دەنوێنم و دەم .
کوڕەکەی دەنێو لانکێ نا
تێی هەڵکردە گۆرانیانیان بۆی
- (ئەگەر بابت منی دەوێ
بە زووترین کات لەسەر فاردار ئامادە بم
ئەگەر بێ خۆشەویستی بێ
کراسێکی سپی دەپۆشم
ئەگەر بیەوێ بمکوژێ
کراسێکی ڕەش

ئەگەر بۆ ژوانێ بێ
بنووە ڕۆیە خەوی خۆرت بێ
گەر بێ مەرگ بێ
ڕۆیە خۆرا لەخەو ڕابە)
بەرەو فاڵدار شۆڕ بووەوە
- مانۆلا بۆ چیت بووم ؟
گەر بۆ ژوانێ بێ سپی
گەر بشتەوێ بمکوژی ، هەش دەپۆشم ..
مانۆلا دەستی گرت
لەسەر دیواری :
- (من هەرگیز سووم لەخۆ نییە
مانۆلا ! بەزەیت بە کۆیەکەماندا بێتەوە
کە دەگری و
لە دوای من وێ دەبێ)
لەو کاتەدا
منارەکە لە خەو ڕاپەڕی و
خۆرا بەرەو فاڵدار هات
هاواری دەکرد و دەگریا
باوکی دەستی گرت و ئامۆزی تۆوەرێنا
پێکەوە
هەردووکیانی
بە دیواری پردەکەوە نووساند
لەو دەمەدا پرد بیێند بوو و
بیناش نەما .

(4)

سەگەکان دەوەرێن ..
کەواتە شەڤانییەکان خەریکن دێن..
خۆت لەنێو ئەم خاکە هەشداگەڕاوەدا
لەنێو سنگی زۆیێنییەوە.. بشارەوە..
شەڤانی هاتن..
لێیان پرسین:
-کوا براکەت؟
-تۆ پیاو خراپی
نازانم براکەم لە کوێیە..
-گەر پێمان نەڵێی،
چاوەکانت دەژنین..

پێی نەوتن..
چاویان ژاند..
-پێمان ناڵێی کوا براکەت؟
ئەگەر نەڵێی دەستت دەبڕین..
دەستیان بڕی..
-جێی براکەتمان پێ ناڵێی؟
ئەگەر نەڵێی قاچت دەبڕین
قاچیان بڕی و ڕۆیشتن..
بە زەوی ڕەشداگەڕاودا ڕەت بوون..
لەوێ ، لە سنگی زەمینییەوە
(بیستانێ) یان دەزیەوە..
گرتیان..
پەلیان بەزنجیرێکی زیوین بەست و
بەرەو دارستانێکی دوور یان برد..
(ئالینا) قیژاندی
بیستانێ برام
نە چاوم هەیە بتبینم
نە دەست باوەشت پێدابکەم
نە پێم هەیە لەگەڵت بڕم..

(5)

ڕۆژگاری ڕەش
(ستوجان)ی ماندوو کردبوو
نە خەراك .. نە پارە
نێ مندااڵیش..
ستوجان خوشکێکی دەوڵەمەندی هەبوو
مێگەڵێ مەڕ و حەوت خەرمانی هەبوو..

- خوشکم
نەختێ گەنمەشامیم دەویست
بۆ خەراکی زارکان.. برازای خۆتن
- ستوجان ، برام
بەو ڕۆیەدا شۆبەرەوەو
چاوەڕوانی کاروان بکە
(300) ئێستری نەواون ..
لە دوای کۆشان و تاوتووکردنی گەنم
پاشماوەکەیت دەدەمێ

..……
ستوجان ، برام
تەنیا دەنکێکیش زیاد نەبوو
ستوجان دەستی دایە تەلیسەکی
چووە شینکاو پێی کرد لە لم ..
هەڵی گرت بەرەو ماڵەوە..
کە منا ڵەکانی بینیان..
خۆرا بەرەو پیرییەوە هاتن..
پێ خواس .. برسی..
لمی وردو زۆینی بێ هەڵشتن
خواردیان..
مردن..
گۆڕکی بێ هەڵکەندن ، هەموویانی ناشت..
خۆیشی لە ماڵێ هاتەدەر ببێتە ڕێگر .

(6)
هەموو شەوێ ،
بە کراسێکی خۆناوییەوە دێتە لام
کەللەسەری بێاوی تیا پێچراوە..
دایە ئەمڕێ بەیانی دەستێکی بێ هێنام
ئەڤەیەکی زۆری پێوەبوو..
من دەزانم ئەو دەستە هی کێ بوو ،
ئای دایە
بۆچی منت دایە ئەو پیاوە
ئەو دەستە بێاوە
دەستی کوستاندینی برام بوو..

(7)
بێگدانا
لەسەر لووتکەی ئەو گردەدا خەو بردییەوە..
پەلکەگیا .. ڕایەخی بوو..
سەرینی .. گوڵی چیابوو
قەدی سەوز.. لێفەی بوو
شوانێکی لاو.. بەلایدا ڕابوورد
نەدەویست هەڵیبستێنێ..
نە دڵی دەهات جێی بهێڵێ..
بڕیە بەهەموو هێزیەوەدەستی کرد بە شمشاڵ لێدان..

(8)
گەرگوڵت ویست ،
شەونم لەسەر پەڕەی دابڕ..
بەیانیان وەرە
ئەگەر ئاوی شیرینت ویست
لە نیوەڕۆیانا وەرە..
بەڵام کاتی خۆشەویستی .. ئۆوارانە.

(9)
کوڕو کچێك
یەکدیان خۆشدەویست و
ماچیان نەدەزانی ..
کچ کوڕەکەی بە چاوی ڕەشی ماچ دەکرد
کوڕەکەیش دەنکە تریی
لە دەمی کچەکە دەنا ..
گوڵی لە خشپەی پێی دایکی بوو
دەچووە بازاڕ تاڕەگیایان بکڕێ ژەهراویان بکا
کوڕەکە لە نیوەڕۆدا مرد
کچەکە لە شەوا
لە یەکدی بەستن
بە پەیتوونێکی چوارئەسپی هەڵیگرتن
کچ لە دووڕییانێکدا و
کوڕیش لە سێڕییانێك نێزرا
کچەکە بوو بە بنەمێو
کوڕەکەیش بوو بە گوڕێ
کچ هۆشووی دان
کوڕ چێی گوڕ
پێك گەیشتن و لێك ئاڵان
دایك هەواڵی پێ گەیی
چەقڵیەکی هێنا
هۆشوو و چڕەکانی بڕی
دوو ئاگری کردەوە
هەر یەکی دەیەکی هاوڕێت
خڕەمۆشەکەیشی کێ کردەوەو
بە باخچەیدا بڵاوی کردەوە
باخچە ڕەیحانی لێ شین بوو
ڕەیحان پیاوان لە بن شەپقەکانیان دەنێن

کچانیش لەبەر بەرەکێ
منانیش لە دەستی دەگرن ..

(10)
سێ ساڵ بوو ستوجان
داوای بۆجانای دەکرد و
دایکی داواکەی هەت دەکردەوە
بۆجانا خۆشیدەویست
چووە ژوورەکەی
سندووقە تازە بۆیەکراوەکەی کردەوە
کراسە سپییەکەی دەرهێنا
دەبەری کرد و خۆی پێ خەماند
جێی لە حەوشەی ماڵدا ڕاخست و
لەسەری پاڵ کەوت
خۆی مراند ..
کە دایکی بینی
هەموو قژی خۆی ڕنییەوە
دەستی کرد بە ناڵەو فیغان
برایەکانی وتیان :
ئەم کچە فریومان دەدا
دەچین لە دارستان مارێك دێنین
پێوەی دەنێین
چوونە دارستان
مارکیان هێنا و پێیان وەنا ،
نەبزووت

- پەنگران دێنین
هەر نەبزووت
وتیان با ستوجان بانگ کەین
ئەگەر مردنەکەی ساختە بێ
بگاتە ئێرە دێتەوەخێ
هەڵدەستێتەوە
ستوجانیان بانگ کرد
ستوجان هات
دەستی دەمەمکان گرتا
هەستایەوە ..
- ئای چ شیرنەخەوێك بوو

- مارمان پێوەنای نەبزووتی
  بۆچی پێوەی نەدای ؟
- دایە
  کە مارتان پێوەنام
  وەکو شەونم بۆ من وا بوو
  کە پەنگرتان پێوەنام
  خۆر هێمنی دەکردمەوە
- بۆجانا
  ئەی کە ستوجان دەستی بۆ مەمکان بردی
  بۆچی لەخەو ڕانەپەڕی .. نەترسای؟
- ئای ئای
  توخوا ستوجان دەستی بۆ مەمکان بردم ؟
  کەواتە دەبۆ شووی پێ بکەم !

(11)

- ستوجانیکا
  لێوت بۆچی
  لە لێکەی زەرهەنگەڕاو دەچن ؟
- لە ئەژمەتان
  لە داخی سەفەری تۆ بۆ (ماربۆڕۆ)
- ستۆجانیکا خۆشەویستم
  بە مەرگی ئەسپەکەم
  دەستم بۆ هیچ ئافرەتێکی دی نەبردووە
- ئەسپ خۆراکی کسێکانە
  بە چاوانم سوێند بۆ بخۆ
- کوێم بمرێ
  دەستم بۆ ئافرەتی دی نەبردووە
- کوێ هی هەردووکمانە
  بە چاوانم سوێند بۆ بخۆ .
- لە ژمارە 10ی تەموزی 1980 ی گۆڤاری (الاقلام) ی وەزارەتی
  ڕۆشنبیری
  عێراقییەوە کراوە بەکوردی – بڕوانە ل 67 .

خوێندنەوەی یەکەم ڕۆمانی فەرهاد پیرباڵ و شتی تریش..
ئەحمەد کامەران

بەرواری 26|2|2020 بوو کەهاوکات کێتا ڕۆژی دەوامی کۆلێژم بوو ئەمەش بەهۆی باوبوونەوەی قایرۆسی کۆرۆنا بۆیە هەفتەیەك زووتر بۆیاری پشوویان دا,بۆیە منیش بڕیارم دا کە ئەم یەك مانگەی پشوو لە ماڵەوەم بێ خەم بەهەڵکی گرنگ بیقۆسمەوە کە بەشتی بەسوود و گرنگ بەڕێی بکەم چوونکە لە بنەڕەتدا قوتابیانی زانکۆ لە کاتی پشووەکاندا دەبێت بەشکی کاتەکانیان بێ خەیان بەشتی بەسوود و گرنگ بەسەر ببەن بەتایبەتیش کاتێك تەرخان بکرێت بۆ خوێندنەوەی کتێب, نەك زۆربەی کاتەکان خەت بەشتی بێ کەڵك زیانبەخش بەسەر ببەیت, هەربۆیە بڕیارم دا لە کۆلێژەوە بکەومە ڕێ بۆ بازاڕ بۆ کڕینی کتێب لە خانەی ئاشتی , وە بڕیارم دا ڕۆمانێکی فەرهاد پیرباڵ بکڕم ئەویش بەناوی (مولازم تەحسین و شتی تر…) کە چاپی سێیەم بوو بەڵام ساڵەکەی ڕوون نەبوو بەس ئەوەی من بزانم لە 2001 چاپ کرابوو , ئیتر بەهەر حاڵ ئەوە بۆ من بووە یەکەم ڕۆمانی فەرهاد پیرباڵ کە بیکڕم , بەڵام لە پێشتردا لە ساڵی 2019 لە پێشانگای نێودەوڵەتی کتێب یەك کتێبی فەرهاد پیرباڵم کڕی بە ناونیشانی(ئەوکتێبانەی ژیانیان گۆڕیم) کە لە کۆمەڵك وتاری ئەدەبی پڕك هاتبوو , وتارەکان زۆر جوان و بەپێز بوون بۆیە ئیتر حەز م چووە خوێندنەوەی کتێبەکانی فەرهاد پیرباڵ بۆیە ئەم جارەیان بڕیارم دا یەکەم ڕۆمانی ئەو بخوێنمەوە کە هەرچەندە چەندین ڕۆمانی دیکەی هەیە, کە لەفرسەتێکدا هەوڵبدەم ئەوانی تریش بخوێنمەوە.

خودی (د.فەرهاد پیرباڵ) بەلامەوە گرنگ نیە کە سەر بە چ هێزێك و چ لایەنێکە ئەوەی بەلای منەوە گرنگە ئەوەیە کە نووسەرێکی کوردە و هیچی تر… ,بەڵام بەداخەوە دەبینین بەردەوام ڕووبەڕووی دژایەتی کردن و سەرکوتکردن دەبێتەوە , ئەمەش ئەوە بۆمان دەردەخات کوردستان لەژێر هەژموونی دیکتاتۆری دواکەوتن دایە لەسایەی ئەم حکومەتەوە , چوونکە ئازاردانی کەسێکی وەکو فەرهاد و نمونەکانی چەندین پرسیار و بۆشایی بەدوای خۆی بەجێ دەهێڵێتەوە, بۆیە فەرهاد پیرباڵ بەشکە لەو نموونەی جوانەی کوردستان و شاری هەولێر کە دەبێت بە هەموولایەکەوە ڕۆژی لێبگرین, هەموو جارێك باسی ئەوە دەکرێت کە وڵاتانی تر کەسانی وەکو ئەفلاتۆن و ئەرستۆ و هێگل و

ئەلبەرت کامۆیان هەیە لەگەل ئەو چەندین کەسانی تر... کەچی دەگوترێت کورد هیچ کەسێکی هاوشێوەی ئەوانی نیە, نەخێر بەپێچەوانە کوردیش بە چەندین کەسی جوان و ئەزموونداری هەیە لەبواره جیاوازەکان دا, دیارترینیانیش فەرهاد پیربالە کە وەکو سیمبولێك وایە بۆ گەلی کورد بە نووسینە جوانەکانی توانیویەتی خزمەتێکی بەرچاوی گەلەکەی بکات, یاخود لەپاڵ ئەمانەوە بەداخەوە هەندێ تاکی کوردی نەفام هەیە کە بە فەرهاد پرباڵ بەکەسێکی شێت لە قەلەم دەدەن کە ئەمە خۆی لە بنەڕەتدا هەرکەسێك ئەم وشەیەی لە دەمیەوە بێتە دەرەوە لە بەرامبەر د.فەرهاد ئەوە سەرەتا خۆی کەسێکی نەخۆش و شێت و دواکەوتووە.

ئەمانی مولازم تەحسین و شتی تر... باس لە ووداوەکان و نەهامەتیەکانی گەلی کورد دەکات بەدەستی ژمی بەعسەوە , ئەگەر چی ناوەکەی گۆڕاوە بۆ مولازم تەحسین بەڵام خۆی لە ڕاستیدا لە سەردەمی بەعس لەشاری سلێمانی کەسایەتیەکی دیاری بەعسی هەبوو کە خەڵکی زۆر لێی دەترسان وە پیاوێکی زۆر مەترسیدار بوو ناوی مولازم موحسین بوو بەڵام لە ئەمانەکەی فەرهاد پیربابا ئاماژە بەناوێکی تر دەکات کە لەبنەڕەتدا هەر ئەوکاسایەتیە بەڵام ناوەکەی گۆڕاوە, وە لەهەمان کاتیشدا دوو کارەکتەری سەرەکی تریش لەنێو ئەمانەکەدا بوونی هەیە ئەویش بەناوی جوامێر و ئەختەر, کە جوامێر بەئەوبەری کشتوکاڵی سلێمانیە بەڵام لەپاشان بەرەو شاخ دەڕوات پێش ئەوەی بڕوات بۆ شاخ ئەختەر خۆشەویستەکەی دەکاتە (ژن) و دواتر بەجێی دەهێڵێت کە لەم نێوەندەدا ئەختەر دەبێتە قوربانی جوامێر و مولازم تەحسین و چالاکیەکانی حزب لەشاخ کە دواتریش سەرکردایەتی شاخ ئەختەر دەکەنە بەرپرسی ئەکخستنەکانی شار بۆ ئەوەی ڕاپەرتیان بۆ بنوسێت و ڕەوانەی شاخی بکات, چەند جارێك جوامێر بەئەنی پێدەدات بیخوازێت بەڵام دەڵێت سەرکردایەتی حزب ڕازی نین جارێ, چوونکە ئەختەر لەناو سلێمانی ببوە بە بنەشتە خۆشەی دەمی خەڵك کە بە قەچە ناویان دەبرد کە بەردەوام دەیان گوت: ئەم کچە جوانە جارێك لە باوەشی جوامێرەو جارێکیش لەباوەشی مولازم تەحسینە بەخوا بەجوانیەکەی دڵی هەردوکیان بۆ خۆی بردوە ئیتر لەگەڵ چەندان قسەو قسەڵکی دیکە.

ئەگەر چی بۆ دواجار سەرکردایەتی شاخ بڕیاردەدەن کە مولازم تەحسین لە بۆسەیکدا بگرن بیبەنە شاخ ئەمەش لە ئەگای جوامێر و ئەختەرەوە ئەم کارە دەبێت ئەنجام بدرێت بەڵام جوامێر لەلایەن مولازم تەحسینەوە سەری لەلاشەی لێدەکرێتەوەو , لەپاشانیش کە مولازم تەحسین

کاری بە ئەختەر تەواو دەبێت بە پاسەوانەکانی دەوڵەت ئەم قەحپەیەش لێرە دووربخەنەوە, چوونکە مولازم تەحسین ئەختەری وا هەڵخەلەتاندبوو کە گوایە دەیەوێت هاوسەرگیری لەگەڵ دا بکات بەڵام تەنها بۆ ئەوە بوو کە کارەکەی خۆی پێ ئەنجام بدات و لەپاشانیس ئەختەریش لەناو ببات...
لە دیوەکی نۆو ڕۆمانەکە بەشێك لە ئازارەکانی گەلی کورد بەمان دەخاتەڕوو کە چەند ڕۆژگارێکی ناخۆشیان تێپەڕاندوە لەگەڵ دەسەڵاتی دیکتاتۆری بەعس, وەهەروەها بەردەوام هەوڵی سەرکوتکردنی شۆڕش و خەباتی کوردانیان دەدا لە پێناو سەربەخۆیان , ئەگەرچی خوێنی دەیان ڕۆڵەی کورد بەکچ و کوڕو پیاو و ژنەوە بوونە قوربانی بەڵام بۆ دواجار بەعس کەوتە مێژووی ڕەشەوە.

2020|3|4

ناوی کتێب: تیۆری سیاسی لای عبدالله ئۆج ئالان ... نووسینی: نۆزاد خالد صالح (نۆزاد مۆرگۆیی)

ناوی کتێب: تیۆری سیاسی لای عبدالله ئۆج ئالان
بابەت: توێژینەوەی فەلسەفی
نووسینی: نۆزاد خالد صالح (نۆزاد مۆرگۆیی)

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرەبکەن ....

دەبێت خەمان بە هانای خەمانەوە بین! … د . زاهیر سوران

بەڕێزان لە هەموو لایەکەوە زانیاری بێ بنەمای چەواشەکارو دژ بە یەك بڵاوەکرێنەوە لە بێ باوکیدا میللەت گیری خواردووە! لە نێوان بەرداشی حکومەت و سوزو هەستی ئەو کەسانەدا کە بارودۆخەکە تێکدەدەن و نایانەوێت تێبگەن کە هەلومەرجەکە چەندە مەترسیدارە!

ئێمەی میللەتێکین بە قسە هەموومان دکتۆرین! ئەندازیارین، شیکەرەوەی سیاسی و سەربازین! راوێژکارین، شارەزاین، قسەزان و مەلابەزێن و بێ عەیب (خۆش) و دڵسۆزو خەمخۆرو ئازاین بەڵام بە کردەوە لەدوای داووەین واتە قەین!

لە وڵاتان بێ نمونە: سوید ژمارەی تووشبووان گەلێك لێرە زیاترە بەڵام کەس خۆی ناشارێتەوە دانیشتوان بە تەلەفۆن پەیوەندی بە لایەنی تەندروستییەوە دەکەن و گەر پێویست بوو پێیان دەڵێن: لە ماڵدا بمێننەوە وئیتر کەس ناکەوێتە کۆمێنت نووسین و جنێو قسەی ناشایستە بە چەپ و راستی خۆیدا، ئێمێ قەرەباڵخی سەرجادەو بازارو شایی و کنیسەو شوێنە گشتییەکان فرەکەم بوونەتەوە.

لای خەمان بە پێچەوانەوە ئیتر لە بەیانییەوە خەلك خەریکی ناوبازارە بێ گشتی پشتەمەخزەو برنجی کوردی وکەلوپەلی یاپراخ، دەڵێی سەد ساڵە یاپراخیان نەخواردووە! بێ ئەو دەشتە. نازانم ئەم میللەتە بێ ئەوەندە خەریکی ورگییەتی؟ قسەی قەری سەد ساڵ لەمەوبەر دووبارە دەکەنەوە بەڵام پاکوخاوێنی تاك وکۆو کەلوپەلی ڕۆژانەی پیس و قسەو ئامۆژگارییە بەنرخ و پێویستییەکان پشت گوێ دەخەن؟

هاوڵاتی بەڕێز وەزعەکە خراپتر مەکەن، تکا دەکەم ئەم پێنچشەمۆو هەینییە لە ماڵەوە مەیەنە دەرەوەو ماڵەکانتان پاکژبکەنەوە، دەسکی دەرگاکانتان دەسکی بەلوعەو دەمانچەی تارەت گرتنەکانتان کە ڕۆژانە دەیان جار دەستییان بێ دەبەن نێو ئۆتۆمبیلەکانتان (تەکسی و کێستەرە کێنە ٢٠ نەفەرییەکان) پاکژ بکەنەوە.

ئەوەتا ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی داوا لەدەستەڵاتدارانی ئێراق دەکات کە دۆخەکە مەترسیدارەو جۆری ٢ ی مەترسیدارەکەی ڤایرۆسەکەش لە ئێران بڵاوبۆتەوە! گەر کەمتەرخەم بین ئەوا کوردستان بەدەردی ئێران دەوات و کۆنترۆل لەدەست دەدات. بەڵام لای کورد هەمووی

دونیاو شتێك فشەیو کەسیش کردارێکی باش نانوێنێت لەبەرئەوە پێویستە:

١- پێویستە حکومەت بە جورئەتەوە وخۆراو (چوارشەممە پاش نیوەڕۆ تا شەممە بەیانییەکەی) هاتووچۆ ڕابگرن بۆ ئەوەی قەرەباڵخی دروست نەبێت و بەوردییەوە سەیری هاتنەژوورەوەو بەرز بوونەوەی ژمارەی نەخۆشەکان بکەن، ئاگرکوژێنەرەو پۆلیس و ئاسایش بخەنە ئامادەباشییەوەو با لە ئێشکگریی خۆیاندا بن.

٢- پێویستە حکومەت ڕێگە بدات تەنیا وتەبێژی ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەتەکانی تەندروستی و ناوخۆ قسان بکەن گەر دەتوانن دڵخەکە بەرەوە بەرن، با ئیتر وەزیرەکان لە شاشەکان دوور بکەونەوە (دیاردەیەکی ناشیرینە) با ئیتر پارێزگاکان نەیەنە سەر شاشەکان با بڕاوکراوەکان لە لایەنکەوە بێت کە وەزارەتی تەندروستییە.

٣- نابێت دەستەڵات بە کۆمەنت نووسانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و بەرژەوەندی پەرستیانی ئەملاولا دەستخەڕۆ ببن کە تەنیا خەمی گیرفانی خۆیانە هیچ حسابێك بۆ میللەت ناکەن، دەتوانن ئینتەرنێتیش دابخەن، بۆ نا ؟ ئەوە گەر دڵسۆزن خەمی میللەتتان بێت گوێ لە قسەی زلی ئەم و ئەو مەگرن، دڵسۆزی و خەمخۆری خۆتان بۆ میللەت نیشان بدەن!

٤- دەبێت حکومەت هەیبەت بۆ خۆی بگەڕێتەوە (لە هەندێك هەل و مەرجدا، لە پێناوی پاراستنی ئاسایشی نیشتیمانی و سەلامەتی دانیشتواندا دەبێت بە تۆپزی یاسا بەرقەرار بکرێت) پێویستە کەسانی بڕیاردەری خۆنەویست مەلەفی ڕێگرتن لە ڤایرەسەکە بگرنە دەست.

٥- پێویستە حکومەت تەلەفزیۆنەکان ئاگاداربکاتەوە ماتریاڵی بێ سوودو ترسناك و زیانبەخش و چەواشەکار بڕاونەکەنەوە. ٦ کاتژمێر جارێك باسی کۆرۆنا بکرێت، کۆمەنت نووسین قەدەخە بکرێت لەبەر ئەوەی تەلەفزیۆنەکانیش بەبێ ئەوەی هەست بە لێپرسینەوە بکەن بەس بۆ ئەوەی بازاڕیان گەرم بێت (ژمارەی بینەرانیان زیاد بێت) کەسانی جنۆفرۆش و کۆمەنت نووسی کوردیی نەزانی جنۆفرۆش کەدەکەنەوە لە بابەتەکان. ئەوە ئازادی نییە ئەوە بەهۆایی و تێکدانی شیرازەی ئاسایشی تەندروستی و نەتەوەیی ئەم میللەتەیە ئەوە بەرپرسیارن بۆ مێژوو فریای کەون!

گەر حکومەت بەهانی ئەم نامەیەوە نەهات و ئەنجامی نەدا ئەوا دەبێت هەر کەس لە لای خۆیەوە خۆی هۆشیاربکاتەوەو بەڕام قەیران دروست مەکەن ئەوە کردارێکی پێشوەختەی بەسوودە تا کاتێکی دیی.

بەڕێزان زانستییانە پێتان ئەیەژم: تکایە لەم رۆژانەدا لە ماڵەکانتاندا بمێننەوە داخستنی فەرمانگەکان مانای گەشت و گوزارکردن نییە بە مانای کەمکردنەوەی قەرەباخییە لە پێناو سەلامەتیتاندا . لەم هەلومەرجەدا هەموو هاتووچۆیەك وسەردانێك مەترسیدارە لەبەر ئەوەی ژمارەی ئەو هاوڵاتیانەی کوردستان کە بە پارە لە دەروازەی مونزریيەی سەر بە ئێراق بێ خەدزینەوە (بندیوار) لە جوداکردنەوەی ٢ هەفتەییەکە ی خەمان بەبێ بڕوێدانانە هاتوونەتەوە نێو کوردستان زۆر لەوە زیاترە کە دەزانراو رۆژانە لەزێدبوونداية(ئیراق خێی بە ئەنقەست ئەو خاڵە سنووریيە دا ناخات) و زۆر زۆر مەترسیدارە!

تکایە پشت و پەنای یەکدی بن چاوەڕەی دەستی بێگانە مەبن!

د . زاهیر سوران
پسپۆری نەخۆشییە گشتییەکان و درمییەکان، سلێمانی
٢٠٢٠ / ٣ /١٠

کۆرۆنا و بڕپرسیارێتی تاک … پارێزەر/ لوقمان مصطفی صالح

بڕپرسیارێتی تاك لێ کەمێگادا گرنگی خێی هەیە،چونکە خودی مرۆڤ خێی لێی بڕپرسە و دەبێت پابەندی سزاجەم یاساو ڕێساکانی ژیانیشبێ کە لێ ڕێگەی هەڵقوڵاوی داب و نەریتی ناو کەمێگاکەی خێی پێیەوی دەکات، کە بێگومان لەم جۆرە بڕپرسیارێتیەدا تاك خێی لێ ناو کەمێگەدا دەرئەنجامی ئۆرۆنی ونۆرۆنی هەڵدەگرێت و هەندێك جاریش دەرئەنجامەکان و لێکەوتەکانی بێ هەردوو جۆرەکەیەوە کاریگەری دەبێت لەسەر خێزان و کەمێگا بێ گشتی.
ئەم بڕپرسیارێتیە زیاتر لێکاتێ هەستیارە کاندا دەردەکەوێ،کاتێ قەیرانێک دێتە ئاراوە جاچی دروستکراوبێ یاخوود سروشتی، بۆ نمونە ئەم پەتا گشتگیرە کە بێ(ڤایرەسی کۆرۆنا)یاخود(کۆڤید ١٩)ناسراوە،کە هەموو جیهانی بێ خەیاوە سەرقاڵکردووە، بۆتە مەترسی بۆ سەرجەم مرۆڤایەتی.

لەردا تاک دەتوانێ بە شێوەیەکی ئاڕاستەی مێژوویی خۆی ببینێ،هەر لە هاوکاری و ووریاکردنەوەی خەزان و دەوروبەری لەو مەترسیە سامناکەی کە روبەروی مرۆڤایەتی بەتەوە،نەک بە پێچەوانەوە ئاڕاستەی نەرێنی بگەڕێ،کەواتە بەشداری تاک بریتییە لە کەمکردنەوەی چالاکی کە هاوڕاتیان چ وەک تاک یان وەک گروپ ئەنجامیدەدەن.دەتوانێ هەوڵبدات بەرژەوەندی گشتی بپارێزێت و بەشداربێت لە پرسەی نەهێشتنی قەیرانەکان بە سرووشتی و دەستکردەکانیشەوە،بەشداربێ لە بەیاردان و بڕیاردانی وڵات و گۆشکردنی کەمکەرەکانی داگا.
ئەم بەشداریکردنە یان ئەم چالاکییانە دەکرێت مادیی یان مەعنەوی بێت، دەکرێت لە ڕێگەی خستنەڕووی بیروڕایەکەوە یان لە ڕێگەی کارەوە یان کەمک و تەمویلکردنەوە یان هەر ڕێگەیەکی دیکەوە بێت کە دواجار دەبێتە هۆکاری تێپەراندنی قەیرانەکە و گۆشکردن و پشخستنی کەمکەرەکانی لەسەرجەم ئاستەکان.
مەبەست لە چالاکی تاک لە ناو کەمکەرەدا بریتییە لە بەشداریکردنی تاک یان گروپ لە کەمکەرە چالاکی جەراوجەر، لەوانە بەشداریکردن لە ڕەکخراوە خەرخوازییەکانە بە دوو مەبەست: لەلایەک بە سەلماندنی بوونی کەسایەتی خەیاتی، لەلایەکی کەشەوە هەست دەکات بەو ئەرکەی کارەکی مرۆڤانەی ئەنجامداوە،هەروەها دەتوانێ هەمەتی خەبەخشانە بە چاودێریکردن و بەدەمەوچونی بەساڵاچوان منداڵان و خاوەن پێداویستی تایبەت بکات، سەرپەرشتیکردنی منداڵانی بە دایک و باوک و بە نەوا، ڕەکخستنی جووڵەی هاتووچۆ، بەشداریکردن لە هەشیارکردنەوەی تەندروستی بەتایبەت پەتای قایرەسی کۆرنا و هەستان بە پاککردنەوەو پاراستنی ژینگە بە دەرباز بوون لەم دەردە کوشندەیەی کە ڕووی تەکردووین…هتد بکات.

ڕێمان: ئامەرتات … نەوزاد مەرگەیی

ناوی کتێب : ئامەرتات
بابەت : ڕێمان
نووسینی : نەوزاد خالد صاڵح)نەوزاد مەرگەیی(
تیراژ :)500 (دانە

نرخ : 4000( )دینار
شوێنی چاپ : چاپخانەی ڕۆژهەڵات/هەولێر
لەبەردەوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان ژمارەی سپاردنی)622(ی ساڵی 2015ی پێ دراوە

بۆ خوێندکەوەی ئەم بابەتە کلیکی ئێرە بکەن ....

ئەی داد بێ داد … نەوزاد بەندی

پێکەنین و لە هەمان کاتدا قوڕ بەسەریی لەوەدایە کونسوڵی چین کە بڕگری لەشی هەزار ئەوەندەی ئەمە زیاترە ، دەمامکی کردووە ، کەچی بەردەوامە لە تەندروستی و کاربەدەستانی کورد بە بێ دەمامکن ..
ئاخر کێشەکە لەوەدایە ..بە متمانەیی خۆک بڕامبەر ئەم دەسەاتە لێرەدایە ..لە ڕاگەیاندنکاندا ئەڵێن دوو کەس زیاتر کەبەنەوە بە قەڵەباغیی ئەژمار ئەکرێت و ئەبێ دوور بین لێیەوە ، کەچی پێنج شەش کاربەدەستی عاشقی کامێرا و سەڵفی و کونسوڵ ، سەریان کردووە بە سەری یەکتردا هەتاکو زومی کامێراکە بیانگرێتە خۆی ..
بە خۆک ئەڵێن بەبێ دەمامک قسە مەکەن ، خەیشیان بێ بێ دەمامک و نزیک لێ یەکەوە ، ئەوەی ئەیڵێن نایەنەوە ..
ئاخر ئەمەیە کە نازانم ناوی لێ بنێم چی ، ئەمەیە نەخوێندەواریی بە کردار ..ئەمەیە دوو فاقیی لێ شۆڕی درامایەکی پێکەنین هێن و لە هەمان کاتدا تراژیدیدا ..
بژی کونسوڵ
بژی کامێرا
بژی قات و بێنباخ
بژی بازرگانیکردن بە کەرەناوە ..

تکایە خۆتان بەم خوراداناە هەڵمەخەڵەتێنن! … د زاهیر سوران

لەو کاتەوەی کە قایرۆسی کۆرۆنا ناسراو بووە بە (کۆڤید ١٩) و دەرکەوتووە چەندین ماڵپەر، کەس و لایەن، زانیاریی هەڵەقومەڵەق و چەواشەکار باڵاودەکەنەوە! بەبێ ئاوڕی هیچ زانیارییەکی پزیشکی لێخۆگرت بێت، لەسەر کاریگەریی هەندێك خۆراك (چەندین پرسیاری سەیرو سەمەرەم لێکراوە لەسەر ئەم بابەتانە) ڕاستە پێشتر کاریگەرییان هەبووە لە چاککردن و باشترکردنی تەندروستی یان بەهێزکردنی کۆئەندامی بەرگریی لەشدا بەڵام لەم ماوە کورتەدا ئەو ڕاستیانە دەرکەوتوون، کە هیچ کام لەم خۆراکانە کاریگەریی ڕاستەوخۆ یان باشیان لەسەر قایرۆسەکە نییە! تەنیا خۆ هەڵخەڵەتاندنەو بەس و هەندێك کەس دەروونی وای لێك دەدەنەوە کە ڕاستن بەڵام لێ ڕووی زانستییانەوە هەڵەن! گرنگترین و ناسراوترینییان ئەمانەن:

١-سیر

ڕۆکخراوی تەندروستی جیهانی دەڵێت: ڕاستە کە سیر خۆراکێکی تەندروستەو دژی میکرۆبەکان دەجەنگێت، بەڵام هیچ بەڵگەیەك نییە کە مرۆڤ دەپارێزێت لە قایرۆسی کۆرۆنا.

جاری واش هەیە زێدەخۆری زیانبەخشە بە تەندروستی بۆ نمونە: کاتێك خانمێك ١،٥ کیلۆگرام سیری خواردبوو تووشی ئەوە بوو بوو کە لە نەخۆشخانە بمێنێتەوە بۆ چارەسەر.

بەڵام سەوزە، میوەو ئاو، هەموویان یارمەتی دەرن بۆ ئەوەی بە تەندروستییەکی باشەوە بمێنینەوە. وەڵێ هیچ بەڵگەیەك نییە کە ئەمانە لە قایرۆسەکە دەمانپارێزن.

٢-مەعجیزە

هەندێك کەس دەبێژن کە گوایە مەعجیزە (دووەم ئۆکسیدی کلۆر) کە بە سپیی کردنەوەی جلوبەرگ و پاکژکردنەوەی قوماش و پەڵە بەکاردێت یارمەتی لەناوبردبردنی قایرۆسەکە دەدات.

ساڵی پار بەڵێوەبەرایەتی خۆراك و دەرمانی ئەمریکایی ئاگادارییەکی باڵاوکردەوە لەسەر مەترسی خواردنەوەی مەعجیزەو وەاتانی تریش هەمان ئاگادارکردنەوەیان باڵاوکردەوە، لەبەرئەوە تکایە تووخنی مەکەون.

٣-پاکژکەرەوە خۆماڵییەکان (لە ماڵدا دروست دەکرێن)

لە ئیتالیا کە ئێستا گەرمەی باڵاوبوونەوەی قایرۆسەکەی تێدایە

مەترسی نەمانی پاکژکەرەوەکان لە بازاردا لە ئاردایە . لەبەرئەوە خەڵکی هەوڵدەدەن لە ماڵەوە پاکژکەرەوە دروست بکەن کە هیچ سوودێکی نییە لەبەرئەوەی کە:
ئەو پاکژکەرە دروستکراوانە ڕێژەی ئەلکهولیان ناگاتە لە ٦٠-٧٠% و تەنانەت مەشروباتی وەك ڤۆدکا ڕێژەی ئەلکهولەکەی تەنیا دەگاتە لە ٤٠% کە ڤایرۆس ناکوژێت.

٤- ئاوخواردنەوە هەر ١٥ خولەکێك
مەپەرێك لە فەیسبوك ئامۆژگاری پزیشکێکی یابانی بڵاوکردۆتەوە کە گوایە ئاو خواردنەوەی ٤ جاران لە کاتژمێرێکدا ڤایرۆسەکانی نێو دەم دەردەکاتە دەرەوە! هەرچەندە لە زاراوەی ئارەبییەکەی دا نزیکەی ٣٥٠ هەزار جاران سەیرکرابوو بەڵام مامۆستایانی زانکۆی بلۆمفیلد دەڵێن: هیچ بەڵگەیەك بۆ ئەمە نییە کە فرە ئاو خواردنەوە ڤایرۆس دەکاتە دەرەوەی لەش.

٥-گەرماو دووركەوتنەوە لە ئایسکرێم.
زانیاریی زۆر هەیە کە گوایە بەرزی پلەی گەرما (وەك کورد خەوی پێوە دەبینێت) ڤایرۆسەکە بکوژێت لەبەرئەوە دەڵێن: ئاوی گەرم بخۆرەوە و بە ئاوی گەرم خۆت بشورە یان بە فیێن قژت هیشك بکەرەوە.
هەرچەندە ئەو زانیارییانە لەلایەن چەند کەسێکەوە تەزویرکرابوو بە ناوی (ڕێکخراوی یۆنیسکۆ) وە بڵاوکرابووەوە وەڵێ دواجار ڕێکخراوەکە بڵاوکراوە تەزویرەکەی بەدرێخستەوە، ئەمیش درێ دەرچوو.
ئێمەی دەزانین ڤایرۆسەکان بە گشتی لە هاوین دا ماوەیەکی کەم لەدەرەوەی لەشدا دەژین، بەڵام تا ئێستا زانستییانە نازانرێت ئایا بەرزی گەرمای هاوین چەندە کاریگەری هەیە لەسەر خودی ڤایرۆسەکە؟
هاوکات دەڵێن: گەرمکردنی جەستەو خۆ دانە بەرتیشکی خۆر هیچ سوودێکی دژی ڤایرۆسەکە نییە!
هەروەها خواردنەوەی ئاوی گەرم پلەی گەرمی لەش ناگۆڕێت گەر بێت ونەخۆش نەبێت و پلەی گەرمی لەش بەرز نەبێت.
هاووڵاتیانی بەڕێز، هەرچەندە زانایانی ئەم بوارە دەڵێن: کە هێشتا زۆر زانیاریی لەسەر ڤایرۆسەکەو نەخۆشییەکە نازانرێت بەڵام ماوەی خەمۆنراوی کۆکەوتنی ڤایرۆسەکە، واتە لەو ڕێژی تووشبوونەوە بە ڤایرۆسەکە تا دەرکەوتنی نیشانەکان لە یەکێکی تووشبوودا نزیکەی ٥ ڕۆژی گەرەکە.
ئەو کەسانەی کە تا ١٢ ڕۆژان نیشانەیان تێدا دەرناکەوێت، لەوانەیە ئەوانە هەڵگریی هەوکردنەکە بن.
گەر گومان دەکەیت تووشبوویت یان لەو شوێنانەوە هاتوویت کە

قایرسەکەی تدا بابتەوە، باشترین ئەرکی مرۆڤانەو ئەخلاقی سەرشانت ئەوەیە کە بۆ ماوەی ٢ هەفتە خۆت لە ماڵەوە گل (بهۆیتەوە) بدەیتەوە بۆ ئەوەی کەسانی دیی بۆ تاوان تووش نەکەیت.
لە کۆتاییدا دەمەوێت ئاگادارتان بکەم کە زانیاریی هەڵەو چەواشە زوو بڵاودەبێتە بەڵام ئەوەی راست و هەقە زۆر ڕەقەو جاری وا هەیە باوەڕی پێ ناکرێت. تکادەکەم دەروونی خۆتان چەواشە مەکەن بە نووسینی نازانستی و خۆتان بە ماڵپەڕە دروستکراوەکانەوە سەرقاڵ مەکەن، باشترین ڕێگا خۆپاراستنە بەڵام بەم شێوازەی خوارەوە:

١-خۆت لەو کەسانە نزیك مەکەرەوە کە تەندروستییان باش نییە!
٢-دەست مەبە بۆ چاوەکانت و دەموڵوت، هەروەها پەنجە مەکە بە لووتتدا کاتێك دەستەکانت نەشوردراون و پیسن!
٣-تکایە لە کاتی کۆکەو پژمین دا دەستەسڕی کاغەز بەکاربهێنەوە فڕێی مەدە تەنیا بیکەرە نێو نایلۆنی خۆڵەوە تا دەتوانیت بەزووی دەستەکانت بشۆرە.

د زاهیر سوران

پسپۆری نەخۆشییە درمییەکان و گشتییەکان، سلێمانی .

سەنگ و قورسایی حزبی شیوعی و ناحەزان... ئەحمەد رەجەب

ناحەزان و دوژمنانی شیوعییەت لە چاوپێکەوتن و لێدوانەکانیان هەڵیان بۆ ئەرەخسێ و هیرشی توندو تیژو ژەهراوی و دوور لە ڕاستگۆیی ئاراستەی حزبی شیوعی ئەکەن بە بۆ ئەوەی ڕابردوو تێکۆشانی ئەو حزبە ماندونەناسەو ڕۆڵی کارامەی لە پێناو چەسپاندنی ئاوات و خواست و ئارەزوو ئازادی گەل و نیشتمان بهێنن بەرچاویان و کوێرانە قسەی پڕپوچ ئەخەنەنە پاڵی ئەو حزبە مەزنە خاوەن تێکۆشان و هەزاران شەهید.
لەگرتەیەکی ڤیدیۆیی و، لە بەرنامەی ڕووداو مۆژووی کەناڵی NRT لە چاوپێکەوتنکدا لە گەڵ بەڕێز : حامید حاجی غالی ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و بەرپرسی نووسینگەی

کۆمەڵایەتی پەردە لە سەر زار شت هەڵئەداوەو ئەنجامەی یەکێتی لە گەڵ پارتی دیموکراتی کوردستان و حزبی سۆشیالیستی کوردستان و ئیسلامییەکان بانگهێشت کراین بۆ ئێران و لەوێ لەسەر چۆنێتی گرتنی شاری هەڵەبجە رێککەوتین و هەروا چۆنێتی هێنانی سوپای پاسداران و، لە هاتنەوەماندا بۆ خۆ پاراستن لە چەکی کیمیاوی ماسك (قناع) و دەرزیان بە سەرماندا دابەش کرد.
پێشکەشکاری بەرنامەکە پرسیاری کردو وتی : ئەی ماسك و دەرزیتان دا بە خەڵکی شار ؟.
حامید: نەخێرو، کۆ ئەتوانێت بەو شەوە ئەو کارە بکات.
پێشکەشکار: ڕێی تێ لەو ئێپراسیۆنە، ئێپراسیۆنی گرتنی شاری هەڵەبجە چی بوو؟
حامید : بەڕپرسی سەربازی پێشمەرگەکانی یەکێتی بووم و، بە موقدەم (تارانی) م وت من هیزەکانم ئەنجامە پێشەوەو، موقدەم تارانی زۆری پێخۆش بوو.
پێشکەشکار : هەندی لایەن لە مەترسی ئەو جۆرە ئێپراسیۆنە ئاگاداریان پێداون ، وەك حزبی شیوعی و ئیسلامییەکان.
حامید : حزبی شیوعی چی ، کەی ئەو قورسایەی هەیە بەشداری بکەن یا نەکەن ، پەنجا کەسکن!.
پێشکەشکار ئاماژە بە زار شت ئەدات وەك : تاانکردنی پارەو زێری بانقی هەڵەبجەو تەقاندنەوەی و ، تەقاندنی بینای توتنەکە (تنقیحەکە) و بردنی کتێب و هەموو دەستنووس و شتی ترو، ئەنجامن بۆ یەك ئەنکوستیلە پەنجەی مردووتان بریوەتەوە و، ئیوە تاوانبارن بەوەی خەڵکتان ئاگادار نەکردووەو، سور ئەزانن سەدام حوسەین بەرامبەر بەو کارەی ئیوەو ئێران دەستناپارێزێت و، بۆچی فرێکەوان(تارق رەمەزان) کە کیمیاوی رشت بە سەر هەڵەبجەو سۆسنان لە سلێمانی ئازادتان کرد
حامید وتی : نەمانزانی سەدام حوسەین کیمیاوی بە سەرماندا ئەرژێنێت و، من ئاگام لە بردنی پارەی بانقەکە نییەو وابزانم ئێران بردوویەتی و، پەنجەو دەستی کەس نەبراوەتەوەو ئەوە بوختانەو، سەبارەت بە تارق رەمەزان نازانم چی بڵێم دیارە (خەت مایلە) و کارێکی باشی بۆ کورد کردووە بۆیە ئازاد کراوەو ، حامید حاجی غالی ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتی خێی لە زار شت دزییەوەو وەڵامی نەداوە بەڵام هاوکاری ئێران لە کرتنی هەڵەبجە بە شانازی ئەزانێت.
لەمیانی ئاخافتنەکانی بەڕپرسی مەکتەبی کۆمەڵایەتی یەکێتی زێری شتی باسکردو راشکاوانە وتی ئێمە هیچمان نەکرد بەڵکو خەڵك ڕاپەڕینی کردو، من بەڕپرسی عەسکەری بووم وەك حامیدی حاجی غالی

هیچم بۆ ڕاپەڕین نەکرد بەهام بەرزان حامید ئەندامی سەرکردایەتی و بەرپرسی مەکتبی کۆمەڵایەتییە و نابی بە هیچ شێوەیەك زمانی زبر بەکار بهێنێت وهەوڵ نەدات مێژوو بشێوێنێت و ڕاستگۆیان قسە بکات و، بۆ بیرهێنانەوەی لە سەنگ و قورسایی حزبی شیوعی پێویستە بە خێدابچێتەوە،
لە سەرەتای تێکۆشانی چەکداری پەیوەندی نێوان حزبی شیوعی و یەکێتی نیشتمانی کوردستان بتەوو سەقامگیر بوو، لەو سەردەمەدا جاروباری گرژی و ناکۆکی ودەمارگیری ڕووی ئەداو، زۆر جار ڕێکەوتن لە نێوان هەردوولا ئەکراو، لە شەرو پێکدادان لە گەڵ رژێمی خوێنڕژی حزبی بەعسی عەرەبی بە هانای یەکتر ئەچوون و، هاتووچۆو وسەردانی یەکتر لە نێوان جەلال تاڵەبانی سکرتێری گشتی یەکێتی و عەزیز محەمەد سکرتێری حزبی شیوعی عێراق گەرم بوو، بەهام بە کرداری دوژمنکارانە ناحەزان توانیان شەرێکی خوێناوی لە پشتاشان دروستبکەن و، بووە هۆی شەهید کردنی 67 شیوعی و(لێرەدا وەبیر بەرپرسەکەی کۆمەڵایەتی یەکێتی ئەهێنمەوەو ئەم شیوعیەکان 50 یان 60 کەس نین کاکی بەرپرسی کۆمەڵایەتی بەکو خاوەنی هەزاران شەهیدن.
لە پاش قەسابخانەکەی پشتاشان و، ئاشتبوونە جاریکی تر تێکۆشان لە دژی رژێمی بەعسی عەرەبی لە نێوان پێشمەرگەکانی حزبی شیوعی و یەکێتی درێژەی هەبوو وەك گرتنی شارچکەی قەرەداغ و، شەرکەی قەلاقایمزو کەلەش و گەرمیان لە ڕۆژانی ئەنفالداو، خوێنی شەهیدانی شیوعی و یەکێتی تێکەاو بوو ، تەنها لە بەرنگاری فاشیستەکانی بەعسدا لە 9 ی نیسانی 1988 لە ئاوایی تازەشارو شیخ حەمیدی بناری گل خوێنی 8 قارەمانی شیوعی بە سەرپەرشتی مولازم سامی و 12 قارەمانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بە سەرپەرشتی فەرماندەی شەهید نازم بچکۆل و، بەرنگاربوونەوەی هاوڕیانی حزبی شیوعی و هەڤاڵانی یەکێتی بۆ زیاتر لە ماگەك دژ بە رژێمی دیکتاتۆری بەغدا لە دڵە کۆکاو شاخی چەکوش لە قەندیلی سەرکەش.
بۆشك بەرزان حامید حاجی غالی وەك فەرماندەو پێشمەرگەی دڕین ئەزانێت شیوعییەکان و حزبە نەبەزەکەیان حزبی شیوعی هیچ کات لە تێکۆشان دوانەکەوتووەو ڕێیان دیارە لە شەهکانی : قزلەر، سکانی، بادنان، باڵەکایەتی، سوڵەمیش، بڵقامیش، شەقلاوە، سماقوڵی ، گەرمیان و نەوجول و هتد…
10/3/2020